

ZVONA

MESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ
9/576

STUDENI 2024.

RIJEKA

GODINA IZLAŽENJA LXII.

CIJENA 1€

Dopisništvo

Vatikan

Tvoje
mjesto u
Crkvi

Razgovor:

Laurent Kružić,
povjerenik za
mlade i duhovnik

Katoličke
osnovne škole

Krist je taj
koji privlači
mlade

Josip Uhač,
velikan
Crkve i
rodnog
kraja

Završni dokument drugog zasjedanja
Biskupske sinode

Osluškivanje, dijalog i
pomirenje za uspostavu mira

SADRŽAJ:

Zvona zvone	
Mir čovječanstvu	2
Blagdan Svih svetih	
S Božjim vodstvom i osnaženi Duhom Svetim možemo postati sveti	3
Događanja	
Dan pape Ivana Pavla II.	4
Redovnički dan	
Pomirenje s Bogom i međusobno	5
Završni dokument drugog zasjedanja Biskupske sinode	
Osluškivanje, dijalog i pomirenje za uspostavu mira	6
Dopisništvo Vatikan	
Tvoje mjesto u Crkvi	7
Događanja	8
Razgovor: Laurent Kružić, povjerenik za mlade i duhovnik	
Katoličke osnovne škole	
Krist je taj koji privlači mlade	9-11
Enciklika	
On koji nas uzljubi	12
Sakramenti	
Nedostojni službenici (II. dio) ..	13
Josip Uhač, velikan	
Crkve i rodnog kraja	14-15
Medicinski kutak	
Masna jetra – tiha epidemija ..	16
Crtice iz Gorskog kotara	
Groblja Brodmoravičkog kraja	17
Biblja	
Biblja i grad	18
Crkvena glazba	
Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu	19
Iz povijesne riznice	
Groblje Trsat – suživot živih s mrtvima u oazi mira	20-21
Gospičko-senjska biskupija	22
Riječka nadbiskupija	23-24
Iz župa	25
Duhovni kolaž	26
Događanja	27
Godišnjica rada	
Centra Sv. Vid	28

Zvona zvone

Mir čovječanstvu

“**Z**ajedno, u nadi koja ne razočara-va, ujedinjeni u Božjoj ljubavi koja je ulivena u naša srca, možemo ne samo sanjati o miru nego se sa svom sna-gom zauzimati za to da se, možda ne govo-reći toliko o sinodalnosti, uspostavi mir pro-cesima osluškivanja, dijaloga i pomirenja.” Rekao je to papa Franjo u svom nagovoru kojim je završeno drugo zasjedanje Redovi-te opće skupštine Biskupske sinode.

Papa je tako, premda neizravno, nazna-čio i koji bi trebao biti krajnji cilj sinodalnog hoda Katoličke Crkve. Donijeti mir čovje-čanstvu. A smjernice kako to činiti iste su kao smjernice sinodalnog hoda: osluškiva-nje, dijalog i pomirenje.

Papa je taj zaključak postavio nemet-ljivo, naizgled tek ponukan ratovima koji bukte u raznim dijelovima svijeta, prven-stveno u Ukrajini i Izraelu susjednim zemlja-ma te prijete da će prerasti u svjetski sukob. Ta zabrinutost zasigurno je bila jedan od povoda za Papin govor o miru. Ali, čini se, ne i jedini.

Podsjetimo, ovogodišnja je Sinoda o sinodalnosti i za-počela temom mira. „Potaknut aktualnim događajima u Izraelu i Libanonu, Sveti Otac pozvao je cijelu Crkvu i sve ljudi dobre volje da 7. listopada mole i poste za mir u svijetu“, navodi agencija Vatican News. U homiliji na otvaranju Biskupske sinode možemo pronaći poveznice sinodalnosti i mira. „Sinoda je putovanje na kojemu Gospod-in u naše ruke stavlja povijest, snove i nade velikog naroda: sestara i braće raspršenih diljem svijeta, potaknutih istom vjerom i istom željom za svetošću, tako da zajedno s njima i za njih pokušamo razumjeti kojim putem krenuti da bismo stigli tamo kamo nas On želi odvesti. Ali kako možemo čuti ‘glas anđela’? Jedan je od načina s punim poštovanjem i pozornošću, u molitvi i u svjetlu Božje riječi, pristupiti svim prilozima prikupljenima u ove tri godine intenzivna rada, dijeljenja, razgovora i strpljiva nasto-janja da se očiste umovi i srca.“

Objasnio je i da „Gospodnji glas nije u stanju čuti onaj koji arrogантno tvrdi da je jedini u pravu. Inače ćemo se svi zatvoriti u dijalog gluhih, u kojem svatko pokušava ‘navesti vodu na svoj mlin’, ne slušajući druge i, iznad svega, ne slušajući glas Božji.“

Na kraju homilije kojom je otvorio Bi-skupsku sinodu papa Franjo pozvao je na nastavak toga crkvenog hoda s pogledom prema svijetu, jer kršćanska je zajednica uvijek u službi čovječanstva, pozvana svima navijestiti radost evanđelja.

Činjenica da jedan papa moli za mir nije ništa novo. Molili su i mnogi prije pape Franje. Pa ipak, novo je kako to ovaj papa čini. Kada govori o miru kao ultimativnom dobru, on ne spominje pravdu i prava. On govori o osluškivanju, dijalogu i pomirenju. O priznavanju vlastitih grijeha. Papa nam govori kao što bi nam govorio kakav psihoterapeut na terapiji: nismo tu da bismo mijenjali druge nego da promijenimo sebe. A mijenjati sebe, mijenjati Crkvu kako bi što vjerodostojnije naslijedovala Krista i svjedočila evanđelje svijetu, cilj je sinodalnosti i sinodalnog hoda. U konačnici, cilj je onaj općepoznati, uspostava kraljevstva Božjeg na zemlji. I djeca na osnovnoškol-

Papa nam govori kao što bi nam govorio kakav psihoterapeut na terapiji: nismo tu da bismo mijenjali druge nego da promijenimo sebe. A mijenjati sebe, mijenjati Crkvu kako bi što vjerodostojnije naslijedovala Krista i svjedočila evanđelje svijetu, cilj je sinodalnosti i sinodalnog hoda.

skom vjeronomužanstvu znaju kakvo je to kraljev-stvo. To je kraljevstvo bratstva svih ljudi pred zajedničkim Ocem. Ono se ne nameće silom, prijetnjama i pokazivanjem snage. Ono se širi ljubavlju i mirom.

Posljedično, preko kršćana, “ljubav će biti izlivena u srca ljudi izgrađujući tako Ti-jelo Kristovo koje je Crkva te tako izgraditi društvo pravde, mira i bratstva”, piše papa Franjo u svojoj novoj enciklici *Dilexit nos* (206). Kraljevstvo Božje oduvijek je bila misija Crkve, ali ponekad je bio pogrešan na-čin kako se provodi. Papa očito smatra da su smjernice sinodalne Crkve, osluškivanje, dijalog i pomirenje, nužne kako bi Crkva po-stala nositeljica svjetskog mira.

Danijel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

Možemo postati sveti

Ne možemo biti dionici kraljevstva Božjega svojom snagom, ali možemo biti siromasi duhom. Možemo biti milosrdni. Možemo biti krotki, ponizni, možemo biti mirotvorci. Govor o blaženstvima ponajprije je opis samoga Isusa jer on je siromah duhom nenavezan na bilo što što ga odvaja od Boga.

Na svetkovinu Svih svetih, 1. studenog, riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio je misno slavlje u župnoj crkvi sv. Romualda i Svih svetih na Kozali. Uz župnika Luku Pranjića i pastoralnog suradnika u župi Nikolu Vranješa na misi su suslavili svećenici Prvostolnog dekanata s dekanom Sanjinom Francetićem.

U propovijedi nadahnutoj svetkovinom koja se slavila toga dana, kao i liturgijskim čitanjima, podsjetio je na početku da pravoslavni vjernici svetkovinu Svih svetih slave nakon svetkovine Duhova. To nije slučajno, rekao je Uzinić, te pojasnio kako to čine iz uvjerenja da tek kad primimo Duha Svetoga, tek kada njemu dopustimo da djeluje u našim životima, da nas on vodi, možemo odgovoriti na njegov poziv, jer bez Božjeg vodstva i osnaženi Duhom Svetim ne možemo postati sveti.

Nadbiskup je vjernike potaknuo da pokušaju doista biti sveti odgovarajući na poziv koji nam je Bog uputio jer nisu sveti samo oni koji su proglašeni svetima. Svetost nije nešto što je bilo nego nešto što jest, poručio je Uzinić.

Objašnjavajući pojам svetosti, poslužio se pročitanim svetopisamskim čitanjima. Prvo čitanje, iz knjige Otkrivenja, koja je puna simbolike i poruka, govori o „144 tisuće opečaćenih iz svih plemena sinova Izraelovih“. Njima autor dodaje i „veliko mnoštvo“ sačinjeno od mnogih naroda.

Koja su obilježja tog mnoštva? U prvom redu oni stoje pred prijestoljem i Jagancem, jer uskrsnuli su s njime, rekao je nadbiskup. Pojasnio je da je Katolička Crkva na Drugom vatikanskom koncilu željela obratiti pozornost na važnost stopečeg stava u liturgiji. Iako i dalje neki više propagiraju klečanje kao stav pred Bogom, mi kršćani pred Bogom

stoјimo uspravni, Bog nas je podigao, mi smo u Isusu Kristu postali Božji sinovi i kćeri, dobili smo njegovo dostojanstvo i zato stojimo uspravni. „Nisam protiv toga da se kleči, ali sam protiv toga da se u tome pretjeruje“, rekao je nadbiskup. Spomenuo je Koncil u Niceji čiju ćemo obljetnicu slaviti 2025. godine, a koji govori o tome da je kršćanima zabranjeno nedjeljom klečati i kako je kršćanski stav biti na nogama, biti uspravan. Zbog uskrsnuća i zbog ponosa i radosti što smo kršćani.

**„Mi kršćani pred Bogom
stoјimo uspravni, Bog
nas je podigao, mi smo u
Isusu Kristu postali Božji
sinovi i kćeri, dobili smo
njegovo dostojanstvo i zato
stoјimo uspravni“, rekao
je nadbiskup Uzinić.**

Nadalje, mnoštvo je obučeno u bijele haljine, oprane u krvi Kristovoj. One ne označavaju moralnu neporočnost nego da nas je Krist oprao. Također mnoštvo nosi palme u rukama. Palmu često nalazimo u rukama mučenika. Ona predstavlja pobjedu jer može rasti u pustinji i plodnošću pobjeđuje neplodnost pustinje. Zadnje je obilježje mnoštva da slavi Boga iz svega glasa. Biti svet, osim ovog „biti uspravan“, obučen u bijele haljine, s palmom u rukama, znači riječju i djelima slaviti Gospodina.

Mi se nalazimo u Godini molitve, molitvenoj pripravi za Jubilarnu godinu 2025. Ta bi molitva trebala biti ona u kojoj slavimo Boga, u kojoj slavimo ono što Bog čini u nama, jer još uvijek

nismo u potpunosti sveti. Znamo da smo djeca Božja, ali još se nije očitovalo što ćemo biti – to će se očitovati kada budemo gledali Boga licem u lice. Tada ćemo biti slični Kristu, a kakav je Krist, o tome nam govore blaženstva, rekao je nadbiskup osvrćući se na pročitani evanđeoski ulomak.

Govor o blaženstvima ponajprije je opis samoga Isusa jer on je siromah duhom nenavezan na bilo što što ga odvaja od Boga. On je žalostan zbog žalosnih, krotak, gladan i žedan pravednosti, progoljen zbog pravednosti. Ono što mi trebamo učiniti, jest poraditi na vlastitoj svetosti usvajajući Isusove vrijednosti. Kada ih usvojimo, onda će Bog napraviti sve drugo. Ne možemo biti dionici kraljevstva Božjega svojom snagom, ali možemo biti siromasi duhom. Možemo biti milosrdni. Možemo biti krotki, ponizni, možemo biti mirotvorci i kada to jesmo, tada Bog čini ono drugo, poručio je Uzinić.

„To bi bilo važno danas naučiti. Nemojmo se samo moliti svetcima nego pokušajmo u njima prepoznati one koji su to uspjeli. Nemojmo samo moliti za našu pokojnu braću i sestre nego pokušajmo sa svoje strane činiti što možemo kako bismo – živeći logikom evanđelja, suobličavajući sebe Isusu Kristu, koji je model prema kojem se moramo oblikovati – sebe oblikovali i dopustili Bogu da u nama napravi sve ono drugo, da sve ono što nije, može biti u potpunosti; da možemo gledati Boga licem u lice. Kako bismo to mogli sutra, potrebno je danas živjeti tako da drugi, gledajući u nas i ono kako mi živimo, vide Boga, ne u punini nego u nastajanju“, zaključio je Uzinić.

Nakon mise nadbiskup je kod središnjeg križa na groblju Kozala predmolio molitvu za sve pokojne. H.A.

Dan pape Ivana Pavla II.

Papa Ivan Pavao II. treba ostati „naš“, ali ne na način nekakve sentimentalne povezanosti, nego upravo na njegov način kojim je govorio. Na način nasljedovanja da u onome što je Bog u njegovu životu napravio, prepoznamo mogućnost onoga što želi napraviti i u našem životu, poručio je nadbiskup Uzinić.

Riječko Pripravnika sjemenište „Ivan Pavao II.“ 22. listopada obilježilo je Dan pape Ivana Pavla II. i početak nove propedeutske godine. Svečano misno slavlje u sjemenišnoj kapeli „Kraljice Apostola“ slavio je riječki nadbiskup Mate Uzinić. Uz mnogo brojne svećenike suslavili su duhovnik sjemeništa i dijecezanski upravitelj Gospićko-senjske biskupije Richard Pavlić i rektor sjemeništa Ivan Devčić.

Nadbiskup je propovijed započeo podsjećajući na riječi pape Ivana Pavla II. o svetcima, da su svetci naši, da pripadaju nama i mi njima. „Gledajući u njih, postajemo svjesni mogućnosti vlastite svetosti. Ako je Bog uspio s njima, onda može uspjeti i s nama. Oni su naši, a sv. Ivana Pavla II. smatramo ‘našim’ jer je papa koji je govorio našim jezikom, volio naš narod i imao posebno poštovanje prema Hrvatima.“

Nadbiskup je podsjetio i na treći apostolski pohod Hrvatskoj i boravak u Rijeci u lipnju 2003. nakon čega tadašnje Bogoslovno, a sada Pripravnika sjemenište nosi ime „Ivan Pavao II.“, kao i na vidljive podsjetnike na njegov boravak: oltar na kojem je služio misu na Delti, a sada se nalazi u kapeli sjemeništa, relikviju te spomen-sobu u kojoj je boravio pet dana. „Papa Ivan Pavao II. treba ostati ‘naš’, ali ne na način nekakve sentimentalne povezanosti, nego upravo na njegov način kojim je govorio. Na način nasljedovanja da u onome što je Bog u njegovu životu napravio, prepoznamo mogućnost onoga što želi napraviti i u našem životu“, poručio je nadbiskup.

Podsjetio je na početak pontifikata sv. Ivana Pavla II. i njegovu prvu propovijed izrečenu 22. listopada 1978. kojom je započeo svoj pontifikat. Često se spominju njegove riječi: „Ne bojte se. Otvorite, štoviše, širom otvorite vrata Kristu!“. Podsjetio je i na druge, snažne riječi iz te propovijedi koje su još uvjek aktualne. Papa je, nakon snažna poziva da se ne bojimo i širom otvorimo vrata Kristu, rekao: „Neka se njegovoj spasonosnoj snazi otvore državne granice...“ Kada dolaze migranti na naše granice u potrazi za boljim životom, nastavio je Uzinić, jesmo li pomisili da je to otvaranje granica, država Kristu? Uz sve

Papa Ivan Pavao II. je ‘naš’, rekao je nadbiskup Uzinić te problematizirao taj pojam koji nas stavlja u drugačiju poziciju u odnosu na pape koje su došli nakon njega, osobito papu Franju. Primijetio je da papu Franju pojedini vjernici smatraju manje ‘našim’. „Možda bismo trebali kao narod odrasti. Možda bismo se trebali prestati kao djeca svadati ‘koga mama više voli’, koji nas je papa više volio.“

poteškoće i probleme koje ne trebamo zanijekati. „Neka se njegovoj spasonosnoj snazi otvore“, rekao je dalje papa, „ekonomski i politički sustavi, široka polja kulture, uljudbe i razvoja. Ne bojte se! Krist zna ‘što je u čovjeku’. Samo on to zna!“ Zatim Papa daje dijagnozu, koja nije samo dijagnoza tog vremena nego je često dijagnoza i nas i dijagnoza mlađih ljudi koji se traže i često ne znaju što žele, a samo ako se otvore Kristu, to mogu spoznati. Papa kaže: „Tako često danas čovjek ne zna što je u njemu, u dubinama njegova uma i srca. Tako je često nesiguran o značenju života na ovoj zemlji. Salijeće ga sumnja koja se pretvara u beznađe. Stoga od vas tražim, molim vas ponizno i s povjerenjem, dopustite Kristu da govoriti čovjeku. Samo on ima riječi života, da, vječnoga života.“

„U tom kontekstu i današnja su liturgijska čitanja poticaj da pustimo Krista

u svoj život, društvo, obitelji“, rekao je propovjednik u nastavku. Na kraju je spomenuo ulogu Duha Svetoga kojega papa Franjo spominje u pobudnici „Krist živi“, nabrajajući bitne smjernice upućene mlađima. Preporuka koju im papa Franjo daje jest da otvore vrata Duha Svetome i pritom koristi iste riječi koje je sv. Ivan Pavao II. rekao za Isusa: „On ništa ne oduzima, a sve daje.“ Duh Sveti jest taj koji nam omogućava da možemo biti povezani s Kristom i jedni s drugima i da Krist može biti u nama. On nas osnažuje, ohrabruje, poručio je Uzinić.

Na kraju je ohrabrio okupljene da otvore srca i krenu ususret drugima, kako bi primili Krista, a zatim ga mogli i darovati. To je poslanje Crkve i poziv za koji se i pripravnici u Pripravnikom sjemeništu moraju pripraviti. Nakon mise vjernici su mogli sudjelovati u čašćenju relikvije sv. Ivana Pavla II.

Redovnički dan

Pomireni s Bogom i međusobno

Biblijski poučak o oprštanju pokazuje da su oproštenje, pokajanje i pomirenje međusobno različite, ali i povezane stvarnosti.

“Potrebno nam je pomirenje s Bogom i međusobno, ali prije svega i sa samim sobom jer zapravo tu sve počinje, svaki nemir i svaki mir”, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić u uvodnim riječima pozdravljući redovnice i redovnike 5. listopada u Nadbiskupskom domu u Rijeci. Pozvao ih je da prvo pogledaju u sebe i pomireni sa sobom postanu širitelji mira podsjetivši da to i Isus podučava svoje učenike. Redovnice i redovnici Riječke metropolije okupili su se proslavljajući Redovnički dan, a program je organiziralo povjerenstvo Riječke nadbiskupije na čelu s Nikolom Uravićem.

O psihološkim aspektima pomirenja i oprostu kao putu ozdravljenja govorila je psihologinja Sandra Smoljo Dobrovoljski. Istaknula je kako je oprostiti sebi vlastite nesavršenosti, propuste, sumnje, ranjivosti, nesigurnosti pravi put koji vodi do nutarnjeg mira. Ipak proces pomirenja i oprosta kompleksan je i zahtjevan. Oprost je izbor i odluka, nije osjećaj. „Oprostiti sebi i drugima nije čin slabosti nego hrabrosti, preuzimanje odgovornosti za vlastiti život i volja da se nastavi živjeti. Onaj tko više voli patnju od radosti življenja, teško uspijeva oprostiti.“ Istaknula je snagu božanske ljubavi kao temelj za praštanje. „Oprostiti znači oslobođiti u sebi sile ljudavi.“

Objasnila je kako je oprost temelj za sretan život i odnose u društvu. „Za oporavak nas samih, zajednica, crkvenih institucija, društvenih dinamika, nacionalnih previranja, oprost je kamen temeljac sadašnjosti i budućnosti. Za sve nepravde, ranjivosti, povrede svjesne i nesvesne, učinjene sebi i drugima, za psihološko-duhovni rast i sazrijevanje – integraciju trebalo bi razvijati kulturu

oprosta, pripremati prostor za oprost i voditi se stavom, uvjerenjem i odlučnošću Miroslava Bulešića: ‘Moja osveta je oprost!’“ zaključila je S. Smoljo Dobrovoljski.

O. Dario Tokić, OCD, nadahnuće za praštanje i pomirenje pronašao je u Biblijici. Biblijski poučak o oprštanju i pomirenju glasi: „Oprštanje nije ni zaborav, ni pomirenje, ali pomirenja nema bez oprštanja i pokajanja.“ Predavač je ovaj poučak potkrnjepio nizom tekstova iz Starog i Novog

Oprost je temelj za sretan život i odnose u društvu, zaključila je Sandra Smoljo Dobrovoljski. „Za oporavak nas samih, zajednica, crkvenih institucija, društvenih dinamika, nacionalnih previranja, oprost je kamen temeljac sadašnjosti i budućnosti.“

zavjeta koji vrhunac dosežu u praštanju raspetog Isusa na krizu. „Biblijski poučak o oprštanju koji se da izvući iz navedenih tekstova pokazuje da su oproštenje, pokajanje i pomirenje međusobno različite, ali i povezane stvarnosti. To je predočivo slikom mosta nad ponorom koji nastaje povredom u međuljudskim odnosima. Pri pokušaju prijelaza ponor se ne može zanemariti, kao što se ni prava povreda ne može zaboraviti. Budući da ponor nije sam po sebi savladiv, potrebno je izgraditi novu razinu komunikacije koja će se izdignuti iznad ponora i povezati dvije udaljene obale. To je most koji predstavlja pomirenje. Tim pomirenjem Bog daje osobiti blagoslov, kao što je i most blagoslov za obje strane koje spaja.“

Ali svaki most mora imati uporišta na obje strane jer će se inače srušiti pod

opterećenjem nove komunikacije. Na jednoj strani uporište je oproštenje, na drugoj pokajanje. Nedostaje li uporište na jednoj od dviju strana, i nova će komunikacija propasti te će doći do novih povreda. Iako je pomirenje poželjan ishod procesa oprštanja, neće ga biti moguće uvijek ostvariti. Najčešći je razlog što uporišta nisu dovršena ili možda uopće nisu u planu. Nisu dovršena kod ljudi koji u danom trenutku još nisu spremni oprostiti, odnosno pokljati se. Ta uporišta i ne postoje kod ljudi koji ne žele oprostiti kao npr. farizeji ili pravednici, kojima ne treba obraćenja, kod onih koji ne mogu oprostiti, npr. Juda, ili kod onih koji nisu sposobni oprostiti“, rekao je o. Tokić.

Redovnički dan završen je prilikom za sakrament pomirenja i misnim slavlјem u crkvi Gospe Lurske, koje je predvodio nadbiskup Uzinić. Redovnice i redovnike podsjetio je na to kako Isus svojim učenicima poručuje da će, ako ga slijede, imati sve što im treba. „Ako slijedite Isusa, dobit ćete više žena i muževa, djece, bogatstva, ali u novoj dimenziji, ne ovoj zemaljskoj.“ Redovnički život predokus je onoga što će se dogoditi, što nam je obećano, rekao je nadbiskup. Podsjetio je na primjer sv. Franje i posvetio okupljene njegovu zagovoru.

„Shvatimo, poput svetog Franje, da sve što imamo, pripada Gospodinu, da to što jesmo, jesmo zahvaljujući njemu i što činimo, činimo u njegovo ime. Kako bismo tako njemu suočeni mogli biti na nov način njegova prisutnost u svijetu. Svjedočiti da naš Bog nije Bog koji pamti naše pogreške nego je Bog koji nas ljubi. Kojemu je stalo do svakoga čovjeka“, zaključio je nadbiskup.

Završni dokument drugog zasjedanja Redovite opće skupštine Biskupske sinode, koji je u subotu 26. listopada u cijelosti odobren, prepričava i ponovno pokreće iskustvo Crkve između „zajedništva, sudjelovanja, poslanja“, s konkretnim prijedlogom nove vizije koja preokreće konsolidirane prakse, prenosi Vatican News.

Konačni dokument o kojem se glasovalo, odobren u svih svojih 155 paragrafa, objavljen je i neće postati predmetom Papine poslanice. Sveti Otac odlučio je da ga treba odmah dijeliti kako bi mogao nadahnuti život Crkve. „Sinodalni proces ne završava završetkom skupštine, nego uključuje fazu provedbe“, istaknuto je. U dokumentu se posebno puno traži od biskupa u pogledu njihove predanosti transparentnosti i odgovornosti dok se – kako je također rekao kardinal Viktor Manuel Férnandez, prefekt Dikasterija za nauk vjere – radi na tome da se više prostora i više moći da ženama.

Dvije ključne riječi koje izranjavaju iz teksta – isprepletene perspektivom i prijedlogom obraćenja – jesu „odnosi“ kao način bivanja Crkvom i „veze“ u znaku „razmjene darova“ između Crkava.

Završni dokument sastoji se od pet dijelova. Prvi dio nosi naslov „Srce sinodalnosti“. Drugi dio, „Zajedno, na Petrovoj lađi“, posvećen je obraćenju odnosa koji izgrađuju kršćansku zajednicu i daju oblik poslanju u prožimanju poziva, karizmi i službi. Treći dio, „Na tvoru Riječ“, identificira tri intimno povezane prakse: crkveno razlučivanje, procese donošenja odluka, kulturu transparentnosti, izvješćivanje i evaluaciju. Četvrti dio – „Obilan ribolov“ – ocrtava način na koji je moguće na nove načine njegovati razmjenu darova i prožimanje veza koje nas ujedinjuju u Crkvi, u vremenu u kojem se iskustvo ukorijenjenosti u mjesto radikalno mijenja. Peti dio – „I ja šaljem vas“ – dopušta pogledati prvi korak koji treba poduzeti: brigu o formaciji svakoga u misijskoj sinodalnosti. Osobito se napominje da je razvoj dokumenta vođen evanđeoskim govorom o uskrsnuću.

Papa Franjo donio je odluku da prihvaca završni dokument Sinode o sinodalnosti kao mjerodavni crkveni nauk te da neće objaviti papinsku postsinodalnu poslanicu, uobičajenu nakon svake Sinode. Završni dokument Biskupske sinode o temi „Za sinodalnu Crkvu – zajednica, sudjelovanje i poslanje“, koji sažima plodove barem tri godine rada, sadrži „vrlo konkretnе opaske, koje mogu biti pomoći u orientaciji za misiju Crkava na različitim kontinentima i u različitim kontekstima. Stoga ga odmah stavljam

Završni dokument drugog zasjedanja Biskupske sinode

Osluškivanje, dijalog i pomirenje za uspostavu mira

„Sinodalni proces ne završava završetkom skupštine, nego uključuje fazu provedbe“, istaknuo je papa Franjo te donio odluku da prihvaca završni dokument kao mjerodavni crkveni nauk te da neće objaviti papinsku postsinodalnu poslanicu, uobičajenu nakon svake Sinode.

svima na raspolaganje. Želim na ovaj način priznati vrijednost zaključenog sinodalnog hoda, koji ovim dokumentom predajem Svetom Božjem narodu“, izjavio je Papa.

Dokument sadrži prijedloge za poboljšanje crkvenog ustrojstva. Riječ je, između ostalog, o većoj mogućnosti sudjelovanja crkvene baze, većoj tran-

životu različitosti. (...) Dolazimo iz svih dijelova svijeta, koji nose pečat nasilja, siromaštva i ravnodušnosti. Zajedno, u nadi koja ne razočarava, ujedinjeni u Božjoj ljubavi koja je ulivena u naša srca, možemo ne samo sanjati o miru, nego se svom snagom zauzimati da se, možda ne govoreći toliko o sinodalnosti, uspostavi mir procesima osluškivanja, dijaloga i pomirenja. Za sinodalnu Crkvu za misiju je nužno da ono što je zajednički raspravljeno, ide u korak s djelima“, poručio je Sveti Otac.

U ovo vrijeme ratova moramo biti svjedoci mira, time što učimo dati realan oblik suživotu različitosti. Zajedno, u nadi koja ne razočarava, ujedinjeni u Božjoj ljubavi koja je ulivena u naša srca, možemo ne samo sanjati o miru, nego se sa svom snagom zauzimati da se, možda ne govoreći toliko o sinodalnosti, uspostavi mir procesima osluškivanja, dijaloga i pomirenja.

sparentnosti i obvezi polaganja odgovornosti crkvenih poglavara. U raspravama tijekom zasjedanja bilo je razgovora o tome koje službe ubuduće mogu preuzeti žene u Katoličkoj Crkvi. U svrhu rasprave o tom pitanju i drugim pitanjima Papa je dao uspostaviti deset studijskih skupina, čiji će rezultati biti predstavljeni u ljetu 2025. godine.

Papa je iskoristio svoj završni nagovor kako bi svima zahvalio na radu, a središnja namjera Pape bila je i tema mira: „U ovo vrijeme ratova moramo biti svjedoci mira, time što učimo dati realan oblik su-

„U svjetlu ovoga što je proizišlo iz sinodalnog hoda, ima i bit će odluka koje se moraju donijeti“, izjavio je ne navodeći konkretne pojedinosti. Ipak je, naznačio je, potrebna strpljivost i vrijeme za donošenje odluka koje uključuju cijelu Crkvu. Dodao je kako i papa želi i mora učiti osluškivati pojasnivši da nije riječ o tome da se odluke odgađaju. „To nije metoda za odgađanje odluka na neodređeno vrijeme. To je ono što odgovara sinodalnom stilu, s kojim se mora izvršavati i Petraova služba: osluškivati, okupljati, razlikovati, odlučivati i vrjednovati. A kod tih koraka nužne su stanke, tišina i molitva. To je stil koji upravo zajedno učimo, dio po dio. Duh Sveti poziva nas i podupire u tome procesu učenja, koji moramo shvatiti kao proces zaokreta“, istaknuo je.

Papa Franjo naglasio je nadalje da je njegova zadaća sačuvati i podupirati slogu, „sklad, koji Duh Sveti i dalje širi u Crkvi Božjoj i u odnosima među Crkvama, unatoč svim mukama, napetostima i podjelama koje označavaju njezin put do potpune objave kraljevstva Božjega.“

Foto: Vatican media

Twoje mjesto u Crkvi

Papa Franjo – čiji pontifikat obilježavaju simboličke geste – nije propustio i ovu Sinodu učiniti izuzetnom simboličkom gestom.

Piše: Andela Jeličić Krajcar

Izglasavanjem zaključnog dokumenta završena je druga Opća skupština Sinode o sinodalnosti. Proces dug tri godine, prema zamisli pape Franje, započeo je konzultacijama s Božjim narodom. Na svim razinama Crkve svi su vjernici bili pozvani reći kako vide Crkvu i na koji se način mogu bolje uključiti u život Crkve i u njezino poslanje. A posla-

dijaloga u samoj Crkvi. Papa Franjo – čiji pontifikat obilježavaju simboličke geste – nije propustio i ovu Sinodu učiniti izuzetnom simboličkom gestom. Pokazao je da se o najosjetljivijim temama u Crkvi može razgovarati na način da sugovornici – koji polaze od potpuno različitih pozicija – ulože velik trud u međusobno slušanje, i to uvijek iznova.

Papa Franjo također je naglasio da ovaj zaključni dokument predaje Crkvi kao svojevrstan dar. Odlučio je da dokument koji su izglasali sudionici bude konačan tekst te da on neće, suprotno dosadašnjoj praksi, pisati apostolsku pobudnicu, kojom bi dao konačan pečat događaju. Ostavio je glas Crkve, glas naroda da progovara Crkvi i u njoj odjekuje.

Jesu li nakon tri godine ispunjena očekivanja? Nekima jesu, a nekima nisu. Sinoda je zatražila veće otvaranje laicima, ženama, veću transparentnost, a otvorila su se brojna pitanja – među njima i vrlo delikatna pitanja – poput ženskog đakonata, glasa naroda pri odabiru biskupa, pitanje nestajanja istočnih Crkava zbog ratova na Bliskom istoku, pitanje petrinskog primata u kontekstu ekumenskog dijaloga, pristup problemu poligamije u pastoralu pojedinih afričkih zemalja... i tako dalje. Prije nekoliko mjeseci papa Franjo je odlučio da Sinoda na svojoj drugoj skupštini neće odlučivati o najdelikatnijim temama, već će se one i dalje (u nešto manje od godinu dana) razlagati u radu stručnih skupina, u kojima su među ostalim teolozi, stručnjaci za kanonsko pravo. Stoga ova sinoda nije donijela neke radikalne i spektakularne promjere svojim zaključnim dokumentom. Barem tako izgleda na prvi pogled.

No ako bolje pogledamo – donijela je nešto bitno novo. A to je nova kvaliteta

Ponovit ćemo ovdje riječi kardinala Michaela Czernya – kad smo ga prije godinu dana pitali o Sinodi, sažeо je poruku u nekoliko riječi: „Slušati do boli.“ I na to je Crkva današnjice pozvana više nego ikada ranije – jer nikada nismo živjeli u svijetu s toliko međusobnih različitosti. Sve te različitosti snagom života ulaze u Crkvu i ona se mora naučiti nositi s njima – naučiti ih prihvati kao obogaćenje, ostajući vjerna navještaju i poslanju evanđelja Isusa Krista. Dijalog nema alternative. Druga je opcija zatvaranje u male tabore velikih različitosti i polako nestajanje u gorčini i statičnosti.

Otvoriti delikatne teme, razgovarati o njima, učiniti od njih prostor za međusobni rast, a ne razlog za raskol i šizmu. To je u konačnici lekcija ove Sinode, na simboličkoj razini.

No značenje Sinode ne ostaje na simboličkoj razini jer zaključni dokument sadrži, kako je sam Papa rekao, jasne i konkretnе upute za život Crkve, koje se mogu – poput smjernica ili konkretnih prijedloga – implementirati u praksi. Papa Franjo također je naglasio da ovaj zaključni dokument predaje Crkvi kao svojevrstan dar. Odlučio je da dokument koji su izglasali sudionici bude konačan tekst te da on neće – suprotno dosadašnjoj praksi – pisati apostolsku pobudnicu, kojom bi dao konačan pečat događaju. Ostavio je glas Crkve, glas naroda, da progovara Crkvi i u njoj odjekuje. S njegove strane još jedna simbolička gesta kojom želi pokazati relevantnost Sinode, s druge strane konkretna riječ iz života Crkve predana je Crkvi za život Božjeg naroda.

Hoće li zaživjeti i biti ozbiljno shvaćena ta riječ? Ovisi o Crkvi, ovisi o svakom sudioniku samog zasjedanja, koji je po povratku iz Rima pozvan prenijeti svoje iskustvo, naučiti druge da istom, sinodalnom metodom u svojim lokalnim Crkvama, župama, biskupijama zajedno hode u vjeri. U konačnici Crkva će biti sinodalna ako vjernici budu pozvani, ako se pozivu odazovu i uključe u konkretni život. Puno je tu subjekata, no jedan je Duh koji poziva, i koji u konačnici piše povijest Crkve. Stoga uspjeh Sinode ovisi i o tebi, koji sada čitaš ovaj tekst. I ti si pozvan uzeti taj dokument, o njemu razmišljati, vidjeti gdje si ti u njemu i gdje je twoje mjesto u Crkvi. To je temeljni poziv evanđelja, upućen svakom čovjeku.

Na zaključnoj misi Sinode papa Franjo je – komentirajući nedjeljno evanđelje o slijepom prosjaku Bartimeju – naglasio da Crkva ne smije biti slijepa, nijema i statična, već osjetljiva za probleme i rane suvremenog čovjeka, spremna „uprljati ruke“ kako bi ušla u stvarnost života. Iako je Sinoda bila posvećena „sinodalnosti“, stilu zajedničkog života i hoda Crkve, papa Franjo je jasan: on ne želi da se Crkva bavi sama sa sobom. Crkva je prije svega pozvana služiti svijetu, posebno najranjijima. Dio je tog služenja i svjedočanstvo ljubavi i mira koji daje, ako ga daje. U svijetu podijeljenom ratovima, sukobima, ideologijama Crkva će biti relevantna i imati što reći samo ako bude živjela ono što naviješta, ako je budu prepoznali po plodovima, po ljubavi, po nasljeđovanju Isusa Krista u stvarnosti života. Sve ostalo nije vrijedno spomena.

Sjećanje na biskupa Uga Camozza i riječke svećenike

Jubilejska godina 100. obljetnice osnutka Riječke biskupije vrijeme je u kojem se valja prisjetiti svih onih koji su gradili našu mjesnu riječku Crkvu, među kojima spada kler hrvatske i talijanske nacionalnosti.

U organizaciji nadbiskupije u Pisi i Udruge riječkih (fijuman-skih) talijanskih izbjeglica u Pisi (Toskana) 7. studenoga održan je studijski skup posvećen biskupu Ugu Camozzu i svećenicima koji su nakon Drugog svjetskog rata izbjegli u tamošnju mjesnu Crkvu. Naime, Ugo Camozzo bio je treći i posljednji talijanski biskup Rijeke, koji je vodio Riječku biskupiju od 1938. do 1947.

Prije njega Riječku su biskupiju vodili prvi riječki biskup Isidoro Sain (Šajin) (1926.-1932.) i Antonio Santin (1933.-1938.). Nakon što je grad Rijeka s Istrom pripojen Hrvatskoj i tadašnjoj Jugoslaviji, mirovnim

sporazumima koji su stupili na snagu 1947., biskup Camozzo početkom kolovoza te godine s brojnim talijanskim izbjeglicama povlači se u Italiju. Sveta Stolica mu je u siječnju 1948. povjerila na upravu nadbiskupiju u Pisi u koju je biskup pozvao veći broj svećenika iz Rijeke, njih 24.

Iz te skupine svećenika danas je živ i aktivno samo Severino Dianich, istaknuti teolog i profesor. Za upravom te nadbiskupije Camozzo je ostao do 22. rujna 1970., kada je umirovljen. Preminuo je 7. srpnja 1977. Iz Riječke nadbiskupije na skupu je sudjelovao crkveni povjesničar Marko Medved.

M. M.

Naslovica tjednika nadbiskupije Pisa „Vita nova“ s naslovom „Crkva u Pisi zahvaljuje svećenicima iz Rijeke“ i fotografijama katedrale sv. Vida i katedrale u Pisi.

Holywin okupio više od stotinu mladih

Povjerenik za mlade Riječke nadbiskupije, Laurent Kružić poručio je da se bdjenje održava kako bi mladi živjeli svoju vjeru, slavili na dostojan način te tražili zagovor svih svetih. Molimo večeras za sve, za one koji su nam dragi i bliski srcu te za one koji ne dijele naše vrijednosti, kazao je Kružić.

Više od stotinu mladih okupilo se 31. listopada u Rijeci na Holywinu – Svetost pobjeđuje, bdjenju uoči svetkovine Svih svetih. U procesiji sa svijećama, moleći krunicu Božanskog milosrđa, krenuli su od trsatskog svetišta do Centra za mlade "Bl. Miroslav Bušić" na Vojaku gdje je misu služio trsatski franjevac Marko Čosić.

Lorena Marušić, animatorica u Centru za mlade, poručila je da se na bdjenju rado okupljaju i uoči Svih svetih i uoči drugih velikih blagdana. Izrazila je radost zajedništvo mladih koji su se u velikom broju okupili na euharistiji.

Fra Marko Čosić u propovijedi na misi istaknuo je da svetost znači biti blizu čovjeku, biti blizu drugima. „Svet ne znači biti odvojen od drugih. Svet se ne postaje tako da se zatvorimo u sobu, pokrijemo jorganom i ne družimo se s drugima. Svetost znači živjeti pored drugih, uz druge i s drugima. Svi imamo potencijal svetosti koji smo dobili na krštenju, a na nama je hoćemo li ga razvijati ili zakopati“, poručio je franjevac Marko Čosić.

„Svetost znači živjeti pored drugih, uz druge i s drugima. Svi imamo potencijal svetosti koji smo dobili na krštenju, a na nama je hoćemo li ga razvijati ili zakopati“, poručio je franjevac Marko Čosić.

Dodao je kako je svetost naštojanje da se bude što bliži Bogu. Ako stvarno i iskreno volimo Isusa uvijek ćemo tražiti vrijeme da budemo zajedno s njime. Ljubav ne traži minimum i prosječnost, već nas cijele. Dok si god budemo postavljali pitanje "Moram li baš i danas moliti" ili "Moram li i ove nedjelje ići na misu" nemamo blizak odnos s Bogom. Ne možemo biti mlaki u odnosu prema drugima i Bogu. Jer u ljubavi nema granica, osobito prema Bogu, poručio je fra Marko.

Zaključujući je istaknuo kako puteva do svetosti ima koliko i ljudi. „Svatko prolazi svoj put svetosti, zavirite samo u povijest Crkve i pogledajte koliko ima svetaca, i svetica, blaženika i blaženica koji su u svom vremenu i na svoj način ljubili Boga i bližnje.“ Mladi su na bdjenju sudjelovali i u euharistij-

skom klanjanju, a nakon predviđenog programa, zadržali se u druženju.

Mladi su svetkovinu Svih svetih, 1. studenog, proslavili prigodnim programom i molitvom krunice kod ulaza u trsatsko groblje te misom u Centru.

Laurent Kružić, povjerenik za mlade i duhovnik Katoličke osnovne škole

U Hrvatskoj i Europi kod mladih primjećujemo ambiciozni individualizam i apatiju, popularnost na društvenim mrežama i svakodnevnu osamljenost, tipično oduševljenje nekim sadržajem, ali i brzu zasićenost njime. Sve su to izazovi koji ne mogu mimoći ni vjeru mladih, koja je svakodnevno na kušnji.

Krist je taj koji privlači mlade

Razgovarao: Danijel Delonga

Laurent Kružić, svećenik Riječke nadbiskupije, ovoga se ljeta vratio iz Rima s doktoratom Papinskog lateranskog sveučilišta o suodnosu vjere i kulture u današnjoj katoličkoj školi. Po povratku u matičnu biskupiju imenovan je povjerenikom za mlade Riječke nadbiskupije, studentskim kapelanom, duhovnikom Katoličke osnovne škole „Josip Pavlišić“ te voditeljem Ureda za katoličke škole.

■ Katolička osnovna škola u Rijeci ušla je u desetu godinu djelovanja. Škola ima po dva odjeljenja od prvog do osmog razreda; ukupno oko 350 djece. Razredi su svake godine puni što pokazuje da je škola tražena i da se može ponositi s deset godina kvalitetna rada. Od ove ste jeseni duhovnik pa ste mogli i pobliže vidjeti što se u školi radi. Kakva je u tome zadaća duhovnika i kakva je suradnja duhovnika s ravnateljicom Jasnom Buketa?

Može se reći kako služba duhovnika KOŠ-a „Josip Pavlišić“ raste zajedno sa školom i njezinim potrebama. Važno je ponajprije zadržati kontinuitet rada dosadašnjih duhovnika: u organizaciji svetih misa i izvanškolskih susreta s nad-

biskupom, u mjesecnim euharistijskim slavlјima u samoj školi te obilježavanju blagdana (npr. spomendan andjela čuvara) i drugih važnih prilika, primjerice Dana zahvalnosti za plodove zemlje.

Činjenica je da se i zemlje s dugom tradicijom katoličkog školstva danas muče u pozicioniranju katoličkog identiteta u odnosu na suvremenim profil djece i mladih.

Istovremeno rodila se ideja da duhovnik bude prisutniji u školskoj zajednici. Dogovoren je da preuzmem nastavu latinskog jezika i debatni klub, a kao član duhovnog activa surađujem s vjeroučiteljima u koordinaciji duhovnih programa. Na taj način, kao dio kolektiva, imam priliku osjetiti školu iznutra i jasnije vidjeti potrebna usmjerenja za katolički identitet. Nadalje, na poticaj ravnateljice Jasne Bukete aktivno sam uključen u rad stručne službe škole; naši tjedni sastanci dragocjeni su i na pedagoškom i na pastoralnom planu. U školi

vole reći da sam njihov „duhovni servis“. U svakom slučaju raduje me međusobno povjerenje i profesionalna komplementarnost koju svakodnevno doživljavam s članovima kolektiva, iako sam praktički tek preuzeo ovu službu.

■ Vaše je školovanje u Rimu zaključeno doktoratom o suodnosu vjere i kulture u današnjoj katoličkoj školi. Kako vidite položaj katoličkih obrazovnih ustanova u kontekstu suvremenog hrvatskog društva? Gdje u tome vidite riječku katoličku osnovnu školu?

Kod katoličkih obrazovnih ustanova u Hrvatskoj vidljive su dvije karakteristike: inicijalni optimizam i traženje praktičnog značenja katoličkog identiteta. Katoličke škole uglavnom su novi fenomen Crkve u Hrvata i u hrvatskom društvu. Također je činjenica da se i zemlje s dugom tradicijom katoličkog školstva danas muče u pozicioniranju katoličkog identiteta u odnosu na suvremenim profil djece i mladih. U tom smislu KOŠ „Josip Pavlišić“ ima odlične pedagoške temelje koji će se u budućnosti još više povezati s određenim pastoralnim načelima. Jasno, takav pristup zahtijeva viziju integralna čovjeka i adekvatne pastoralne strategije, primjerene školskoj praksi.

Koje su to pastoralne strategije i kako biste pozicionirali katolički identitet škole u odnosu na suvremeno društvo i kulturu? (Koje su prilagodbe potrebne i postoje li vrijednosti oko kojih nema kompromisa?)

Radi se o svijesti da je škola crkvena zajednica koja raste postupno i iznutra. Nema smisla primjenjivati vanjske ideje i programe koji ne odgovaraju potreba ma određene škole. Zbog toga je važno osjetiti što svaka škola kao Crkva u malom vidi svoje potrebe i kao svoj prostor rasta. Međutim, jasno je kako svaka katolička škola treba računati na snažno povezivanje kulturoloških i vjerskih elemenata, koji se filtriraju kroz školski kurikulum i druge programe, ali i kroz duhovni profil djece i mladih. To je tzv. strategija rekontekstualizacije. Rekontekstualizacija ide u smjeru da školska zajednica postane katolička škola dijaloga, tj. škola koja njeguje svoj katolički identitet, dok ostaje otvorena za društvenu raznolikost. Takav pristup nije bez izazova. Cilj mu je izgraditi zrele osobnosti i zauzete vjernike koji se mogu konstruktivno suočiti i miroljubivo živjeti s ljudima koji ne dijele njihov identitet. Naravno, u tom procesu minimum je za-državanje katoličkog identiteta, dapače njegov rast u kontekstu svega što je dobro, lijepo i sveto.

Kakva bi trebala biti uloga roditelja, a koja učitelja u odgoju djece i kako bi oni trebali biti povezani?

Drugi vatikanski koncil podsjeća nas na to kako su roditelji prvi učitelji i odgojitelji svoje djece. Takva izjava može zvučati banalno, no često predstavlja suprotnost aktualnoj školskoj praksi u Europi. Zato i katolička škola treba biti jedna proširena obitelj: mjesto cijelokupna rasta i duboka povjerenja da svaki učenik odnosno učenica može postati vrhunski čovjek. Učenici upoznaju sebe i svoju kulturu, no otkrivaju i Božji plan za svakoga ponaosob. Kao školska zajednica koja vjeruje u Boga i vjeruje Bogu, katolička škola povezuje roditelje i učitelje kroz prizmu crkvenosti. Možda si premalo osvješćujemo da je svaka kato-

lička škola ujedno Crkva u malom. To je neizmjeran izvor za suradnju roditelja i nastavnika.

Recite nam nešto više o isku-stvima studija u Rimu. Na koji je način to utjecalo na Vas i na Vaš pogled na Crkvu? Koliko to što ste studirali možete primijeniti u pastoralnom radu?

Gotovo deset godina boravka u Vječnom Gradu teško je sažeti u nekoliko rečenica. Rim i Papinski zavod *Germanicum et Hungaricum* svakako su umnogome utjecali na mene: s jedne strane da ostanem dosljedan svom osobnom identitetu i kulturi, s druge da i dalje rastem kao Kristov učenik i svećenik, s različitim ljudima s kojima sam dijelio svakodnevnicu. Radostan sam što među Nijemcima, Mađarima, Slovacima, Talijanima i pri-padnicima drugih nacija nemam samo kolege već i istinske prijatelje. Neizmjereno sam zahvalan našim nadbiskupima, odgojiteljima i profesorima na povjere-

nju i prilici da se rimsko iskustvo utka u moju formaciju.

Što se studija tiče, privilegij je pastoralne teologije promatrati i analizirati djelovanje Crkve „ovde i sada“. Zato se nadam kako će i moje istraživanje o odnosu vjere i kulture u suvremenoj katoličkoj školi biti korisno za daljnju pedagošku i pastoralnu praksu.

Mladi ljudi uvijek su bili osjetljiva skupina s kojom se lako i manipulira. Danas je to posebno izraženo jer dostupne su im brojne ponude s raznih strana. Crkva je u kontekstu suvremenog svijeta samo jedna od ponuda na tržištu usmjerenom mla-dim ljudima. Koje im izazove nudi današnji svijet?

Izazovi mladih često ovise o njihovu specifičnom kontekstu. Poznata je anegdota sa Sinode o mladima 2018. godine: jedan afrički biskup protestirao je što se raspravlja o povratku mladih u Crkvu.

Na Papinskom lateranskom sveučilištu doktorsku tezu pod naslovom "Vjera traži identitete. Teološko-pastoralna kriteriologija između katoličkog identiteta i hermeneutičke rekontekstualizacije. Ogled Grahama Rossitera i Didiera Pollefeyta u suvremenoj katoličkoj školi" obranio je 17. lipnja ove godine.

REDOVNI PROGRAMI I SUSRETI MLADIH

U Centru „Bl. Miroslav Bulešić“ na Trsatu:

- Četvrtkom od 19:30 - krunica i ispovijed, misa, kateheza, klanjanje i druženje
- Petkom od 19:30 - krunica i ispovijed, misa, svjedočanstvo / gosti / Q&A / kviz.

Župa Uznesenja BDM (Assunta):

- Svake nedjelje misa za mlade u 18:00

„Mi imamo pune crkve mladih ljudi“, rekao je, „no mladi nemaju radna mjesta kada izadu iz te crkve.“ Važno je imati na pameti širinu spomenute problematike.

U Hrvatskoj i Europi primjećujemo ambiciozni individualizam i apatiju, popularnost na društvenim mrežama i svakodnevnu osamljenost, tipično oduševljenje nekim sadržajem, ali i brzu zasićenost njime. Sve su to izazovi koji ne mogu mimoći ni vjeru mladih, koja je svakodnevno na kušnji.

Što mlade može privući Crkvi?

Ako mlade privlačimo Crkvi, onda ih zovemo na naslijedovanje jedne tradicije i specifična mentaliteta. Bojim se da tada i tradicija i mentalitet dolaze u pitanje.

S druge strane, ako osiguramo uvjete da ih privuče sam Krist, crkvena tradicija i katolički identitet rastu u novom ruhu, zadržavajući sve važne elemente. Sjetimo se samo koliko puta kao dobri kršćani ne dopuštamo ljudima da se u miru pomole u crkvi. Uvijek ima još nešto za urediti, srediti, odraditi. Naprotiv, duhovni život počinje od molitve. Ona je kontakt s Bogom.

Kada upoznaju živoga Krista, mladi će htjeti sačuvati i polog vjere. Nitko ne živi za vrijednosti i za tradiciju, no svi živimo za nekoga. A kao kršćenici živimo za Krista jer želimo odgovoriti na njegovo inicijativu ljubavi.

■ **Rijeka će uskoro proslaviti 100 godina otkako je postala sjedište biskupije. To je samo dio bogate vjerske ostavštine na području današnje Riječke nadbiskupije. Kakva je situacija danas? Čovjek ste liburnijskoga kraja, odrasli u Voloskom i Matuljima. Kako vidite identitet katolika, stanje Crkve i vjere ovog prostora Riječke nadbiskupije?**

Pomalo je paradoksalno da obiljetnica uspostave biskupije može zvučati apstraktno širem krugu vjernika. Vjerujem da je naša proslava velika prilika za svjedočenje crkvenog jedinstva, osobito danas kada se laici i kler često prezentiraju kao dvije rivalske stranke nekog parlamenta. Potonje zasigurno nije Isusova slika Crkve. Imati biskupa s prezbiterijem, živu zajednicu krštenika koja ima povjerenje u pastire, duhovna zvanja, vjeroučitelje i vjerničke obitelji ponajprije su Božji darovi. Kao takve treba ih izmoliti; treba na njima biti i zahvalan, no znači i da su vrijedni žrtve.

U tom smislu osobno me uvijek raduje što riječka Crkva ima tradiciju vrijednu otkrivanja, ali i širok evangelizacijski potencijal. Na svakom od tih polja zasigurno imamo još mnogo posla. Opet, ponekad smo u napasti da odmah želimo vidjeti rezultate. Međutim, ako smo zaista Kristovi učenici, onda naše vrijeme zapravo pripada Bogu. Plodova će biti kada ih on bude htio dati, a u međuvremenu mi sijemo za procvat.

■ **Na mjestu duhovnika škole, ali i povjerenika za mlade, naslijedili ste Ivana Seletkovića koji je prethodnih godina znao okupiti lijep broj mladih koji se rado odazivaju na molitvene, karitativne i druge susrete. Na kojim temeljima nastavljate rad s mladima, što im nudite dalje?**

Rad povjerenika za mlade i studentskih kapelana u Rijeci zaista je prepoznat kao motor duhovnih programa i karitativnih akcija. Želja mi je da nastavimo tako i ubuduće. Ono što se sad prepoznaće kao nužno jest strukturiranje timova za pojedine projekte i tekuće obvezе, kako bi Ured za pastoral mladih bio u potpunosti operativan i funkcionalan.

Ako osiguramo uvjete da mlade privuče sam Krist, crkvena tradicija i katolički identitet rastu u novom ruhu, zadržavajući sve važne elemente.

Kada upoznaju živoga Krista, mladi će htjeti sačuvati i polog vjere. Nitko ne živi za vrijednosti i za tradiciju, no svi živimo za nekoga.

Takav pristup otvara prostor povjereniku za mlade i studentskom kapelanu za veći duhovni rad s mladima, posebno u redovitim katehezama i osobnim razgovorima. Euharistija, klanjanje, krunica neizostavni su dio toga rasta.

Cilj mi je da mladi dublje upoznaju svoje duhovne izvore, iz kojih će crpiti inspiraciju i snagu za život u zvanju i za daljnje karitativno djelovanje. Vjerujem da redovitost u duhovnom životu najbolje otvara prostor za veće djelovanje mladih u Crkvi te duhovna i obiteljska zvanja.

■ **Papa Franjo često se obraća mladima iskrenim, izravnim i jednostavnim porukama. Kako mladi to prihvataju? Svjetski dan mladih u Lisabonu pokazao je da su voljni sudjelovati, da žele svjedočiti Krista ljudima današnjice. Što očekujete od susreta u Rimu u Jubilejskoj godini?**

Rado ću odgovoriti na malo subjektivniji način: mi mladi doživljavamo papu Franju kao pastira koji nam je blizak i koji nas razumije. Kad govori (o) mladima, Papine riječi pogađaju bit i često donose određenu pozitivnu provokaciju kako bismo i sami promislili o djelovanju u Crkvi i društvu. Upravo su zbog toga hodočašća i, posebno, susreti u Rimu s Papom važni. Uz mali odmak od svakodnevice bolje vidimo u kojoj smo fazi rasta, kako se još možemo razviti i kako možemo drugima pomoći u tom zadatku.

■ **Koje biste Papine poruke mladima mogli izdvojiti?**

Jedna od Papinih najljepših poruka mladima koju često ponavlja jest poticaj mladima da sanjaju. Bilo da se radi o velikim snovima, o miru u svijetu ili o pravednjem društvu, papa Franjo naglašava kako mladi ne smiju zaboraviti ovu svoju važnu karakteristiku. Kao da želi reći kako je odrasle susret s izazovima, boli i patnjom već toliko „prizemljio“ da su se odrekli svojih snova. Sanjati znači gledati u budućnost, zamisliti sve ono pozitivno ono čega još nema, ali može biti, da bismo živjeli ljepše i kvalitetnije. Kada sanjamo, gledamo naprijed, te prelazimo u sferu koju i Bog može dotaći, ako to iskreno želimo.

Četvrta enciklika pape Franje

On koji nas uzljubi

Četvrta je to enciklika pontifikata Jorgea Maria Bergoglia, a Papa je objavljuje u jednom od najdramatičnijih trenutaka za ljudski rod. Okrutni ratovi, društvene i ekonomski neravnoteže, neobuzdani konzumerizam i nove tehnologije koje bi mogli iskriviti samu čovjekovu bît obilježavaju moderno doba, a Papa kroz dokument naslovljen *Dilexit nos* (On koji nas uzljubi), traži da promijenimo svoj pogled, perspektivu, ciljeve i popravimo ono što je najvažnije i najpotrebni: svoje srce.

On koji nas uzljubi", kaže sveti Pavao govoreći o Kristu (Rim 8,37), kako bi otkrili da nas od te ljubavi "ništa neće moći rastaviti" (Rim 8,39). Tako počinje četvrta enciklika pape Franje, pod naslovom "Dilexit nos", posvećena ljudskoj i božanskoj ljubavi prema Srcu Isusa Krista. Objavljena je u četvrtak, 24. listopada, a prenosi Vatican News.

U društvu, piše Papa, koje vidi umnažanje "različitih oblika religioznosti bez pozivanja na osobni odnos s Bogom ljubavi" (87), dok kršćanstvo često zaboravlja "nježnost vjere, radost predanog služenja, žar poslanja od jedne osobe do druge" (88), papa Franjo predlaže novo dubinsko proučavanje Kristove ljubavi očitovane u Njegovome Presvetom Srcu i poziva nas da obnovimo tu autentičnu pobožnost, prisjećajući se da "u Srcu Kristovu možemo pronaći cijelo Evandje" (89): u njegovu Srcu se "konačno prepoznajemo i učimo ljubiti" (30).

Čini se da je svijet izgubio srce
Papa Franjo objašnjava da u susretu s Kristovom ljubavlju "postajemo sposobni stvarati veze s braćom, priznavati dostonstvo svakog čovjeka i zajedno brinuti za naš zajednički dom" (217). I pred Srcem Kristovim moli Gospodina da "još jednom ima samilosti za ovu ranjenu zemlju te izlje na nju "vlastito blago svjetla i svoje ljubavi", tako da svijet, "koji preživljava između ratova, neravnoteže društveno-ekonomskih čimbenika, konzumerizma i protučovječne uporabe tehnologije, može popraviti ono što je najvažnije i najpotrebni: srce". (31).

Podijeljena u pet poglavlja, enciklika o čašćenju Presvetog Srca Isusova sabire, kako je objavljeno 5. lipnja, "dragocjene refleksije prethodnih učiteljskih tekstova i dugu povijest koja seže do Svetoga pisma, da bi danas ponovno predložila – cijeloj Crkvi – ovaj kult pun duhovne ljepote". Prvo poglavje naslovljeno "Važnost srca" objašnjava zašto je "u svijetu u kojem smo

u iskušenju postati nezasitni potrošači potrebno "vratiti se srcu" (2).

Geste i riječi Isusove ljubavi Drugo poglavje posvećeno je gestama i riječima ljubavi Kristove, gestama kojima nam pokazuje svoje prijateljstvo i pokazuje da je Bog "blizina, sućut i nježnost". Njegov pogled pripada onima koji "svu svoju pažnju obraćaju na ljude" i njihovu patnju. Njegova najrječitija riječ ljubavi je biti "pričijen na križ", nakon što je plakao za svojim prijateljem Lazarom i patio u Maslinskem vrtu, svjestan vlastite nasilne smrti "od ruku onih koje je toliko volio" (46).

Posljedično, preko kršćana, "ljubav će biti izlivena u srca ljudi, izgradujući tako Tijelo Kristovo koje je Crkva te tako izgraditi društvo pravde, mira i bratstva" (206).

Povratak sažetku utjelovljenom u Evandje U trećem poglavljiju s naslovom "Ovo je Srce koje je toliko ljubilo", Papa pojašnjava da Kristovo Srce sadrži "trostruki ljubav": osjetljivu ljubav njegova tjelesna srca "i njegovu dvostruku duhovnu ljubav, ljudsku i božansku" (66), u kojoj nalazimo "beskonačno u konačnom" (64). Papa Franjo također nas poziva da obnovimo pobožnost prema Srcu Kristovu kako bi se suprotstavili "novim manifestacijama 'bestjelesne duhovnosti' vidljivim u društvu" (87). Prije se treba vratiti na "sažetku utjelovljenom u Evandje" (90), pred zajednicama i pastirima usmjerenima samo na vanjske aktivnosti, strukturalne reforme lišene Evandje, opsesivne organizacije, svjetovne projekte i svjetovna razmišljanja o "prijeđlozima koja ponekad pokušavamo nametnuti svima" (88).

Svetice i sveci, ispunjeni "ljubav-lju koja napaja" U četvrtom poglavljiju, "Ljubav koja napaja", Franjo citira nekoliko crkvenih otaca koji su govorili o "rani

Isusova boka kao izvoru vode Duha" koja gasi našu žđ za ljubavlju Božjom. "Sveti je Augustin utro put pobožnosti Presvetom Srcu kao mjestu osobnog susreta s Gospodinom" (103). Malo po malo, ova rana, podsjeća Papa, "poprimila je oblik srca", i navodi nekoliko svetih žena koje su "prihvijedale iskustva svog susreta s Kristom, obilježenih počinkom u Srcu Gospodinovom" (110).

Pobožnost Srcu Kristovu šalje na braći Peto i posljednje poglavje "Ljubav za ljubav" zadire u zajedničarsku, socijalnu i misionarsku dimenziju svake autentične pobožnosti Srcu Kristovu koja, u trenutku dok nas "vodi k Ocu, šalje nas i k našoj braći" (163). U stvari, "ljubav prema braći" je "najveća gesta koju mu možemo ponuditi i tako uvratiti ljubav za ljubav" (167).

Enciklika ponovno, sa svetim Ivanom Pavlom II., podsjeća da posvetu Srcu Isusovom "treba usporediti s misionarskim djelovanjem same Crkve". Posljedično, preko kršćana, "ljubav će biti izlivena u srca ljudi izgradujući tako Tijelo Kristovo koje je Crkva te tako izgraditi društvo pravde, mira i bratstva" (206). Da bi se izbjegao veliki rizik, kako je naglasio sveti Pavao VI., da se u poslanju mnogo govori i radi, ali se ne događa sretan susret s Kristovom ljubavlju" (208), "potrebiti su nam zaljubljeni misionari, koji još uvijek dopuštaju da ih osvoji Krist" (209).

Teckst završava ovom molitvom pape Franje: "Molim Gospodina Isusa da od Njegovoga Presvetog Srca kroz sve nas poteku rijeke žive vode, da iscijele bolne rane koje nanosimo jedni drugima, da ojačamo našu sposobnost ljubiti i služiti, da nas potakne naučiti hodati zajedno prema pravednom, solidarnom i bratskom svijetu, sve do zajedničkog slavlja gozbe u nebeskom Kraljevstvu. Tamo će biti uskrsli Krist, koji će sve naše razlike uskladiti sa svjetom koje neprestano struji iz Njegovoga otvorenog Srca. Neka je uvijek blagoslovjen!" (220).

Vatican News

Obraćenje sv. Brune pred tijelom Diocresa (Vincenzo Carducci, 1630. g.) Raymond Diocres, ugledni pariški profesor teologije, bio je, izvana sudeći, čestit i krepotan čovjek. Njegov je sprovod 1081. privukao stotine ožalošćenih, ali tijekom vlastitog sprovoda nakratko je uskrsnuo kako bi objavio da je bio „skroviti grešnik“ i da mu je Bog sudio i osudio ga na vječnu propast. Iako legendaran, ovaj je događaj navodno doveo sv. Brunu do povlačenja od svijeta i osnivanja kartuzijanaca.

Sakramenti i nedostojni službenici (II. dio)

Piše: Goran Žan
Lebović Casalonga

Uovom broju nastavljamo naše izlaganje o djelotvornoći sakramenata i nedostojnosti službenika, započeto u prošlom broju..

NEDOSTOJNOST SLUŽBENIKA DJELITELJA SAKRAMENATA – SLABOST ILI ZLOĆA?

Na početku treba istaknuti da postoji ona nedostojnost koja proizlazi iz slabosti naše ljudske naravi, tj. procijepa Bog – čovjek, svetost – grešnost, koju nalazimo u Poslanici Hebrejima 5,2 gdje se kaže da svećenik „može primjereno suošjećati s onima koji su u neznanju i zabludi jer je i sam zaognut slabošću“. Ne treba zaboraviti da svaki svećenik prije sv. pričesti s narodom moli: „Gospodine, nisam dostojan da uniđeš pod krov moj.“ Takva nedostojnost nije objekt našeg razmatranja već ona koja ide do te mjere da se svećenik ponaša potpuno suprotno onome što živi. Što se tada događa sa sakramentima i gube li oni svoju snagu i učinak?

ŠTO ČINI DOBROTA ILI ZLOĆA ONOGA KOJI DIJELI SAKRAMENTE?

Anđeoski naučitelj sv. Toma Akvinski sam se bavio pitanjem kakve učinke dobrota ili zloća ima na one koji dijeli sakramente i one koji ih primaju. Što to znači dijeliti ih dobro – kako kaže sv. Toma: „Čovjek se zove dobrim ili zlim s gledišta krepsti ili poroka, a to su neka stanja pripravnosti. Stanje se pripravnosti razlikuje od mogućnosti u tome što po mogućnosti postajemo moćni nešto učiniti, dok po stanju pripravnosti ne postajemo moćni ili nemoćni nešto učiniti, nego sposobni ili nesposobni da ono što možemo, učinimo dobro ili loše. Prema tome stanjem pripravnosti niti nam se daje niti uzima

mogućnost nešto činiti, nego nam omogućuje da nešto činimo dobro ili loše. Dosljedno, nije čovjek zbog toga što je dobar ili zao, moćan ili nemoćan da dijeli sakramente, nego je na osnovi toga prikladan ili neprikladan da ih dijeli dobro.“

KRIST – VELIKI I VJEĆNI SVEĆENIK

SAKRAMENTALNO DJELUJE U ČOVJEKU PREKO SLUŽBENIKA

Vidjeli smo da sv. Toma razlikuje moć ili snagu od prikladnosti. Neprikladnost ne oduzima moć sakramentu te stoga Bog može i mimo djelitelja djelovati u duši primatelja sakramenta: „Ono što djeluje u sili drugoga, ne čini primatelja sličnim sebi, nego glavnom djelitelju; naime kuća ne postaje slična oruđima kojima se graditelj služi, nego njegovoj zamisli. No službenici Crkve u sakramentima ne djeluju vlastitom silom, nego silom Krista, o kojem se u Iv 1,33 govori: ‘To je onaj koji krsti.’ Stoga se i kaže da službenici djeluju kao oruđe; službenik je naime kao produševljeno oruđe. Prema tome zloća službenika ne prijeći da vjernici po sakramentima postignu spasenje od Krista.“

SAMO BOG VIDI ČOVJEĆJE SRCE – TAJNA ILI SKRIVENA ZLOĆA SLUŽBENIKA

Sv. Toma također nam osvješćuje da naš sud o čovjeku ne može biti uvijek točan, čovjekova zloća može biti ljudima skrivena, a Bogu očita. Lijep je primjer legenda o Raymondu Diocresu i obraćenju sv. Brune. Osobito je to vidljivo u skandalima kada za službenike Crkve, koji su u očima ljudi možda na glasu svesti, kasnije razotkrije njihova zloća. Stoga sv. Toma jasno uči: „Čovjek ne može suditi o dobroti ili zloći drugoga; to je svojstveno samo Bogu, koji istražuje tajne srdaca. Prema tome, kad bi zloća službenika mogla prijetiti učinak sakramenta, ne bi čovjek mogao imati sigurno pouzdanje u vezi sa svojim spasenjem, niti bi njegova savjest bila slobodna od grijeha. Također se čini nepriličnim da tko nadu u svoje spasenje postavlja u dobrotu pukog čovjeka; kaže se naime u Jr 17,5: ‘Proklet čovjek koji se uzdaže u čovjeka.’ Kad bi se čovjek nadao postići spasenje samo po sakramentima što ih dijeli dobar službenik, činilo bi se da nadu svoga spašenja nekako postavlja u čovjeka. Dakle da bismo nadu svoga spašenja postavili u Krista, koji je Bog i čovjek, treba ispovjediti da su sakramenti spasonosni u sili Kristovoj, bilo da ih dijele dobri ili zli službenici.“

KAKO SE ODНОСИТИ PREMA ZLIM SLUŽBENICIMA?

Sv. Toma daje i prikladan savjet kada govori o našem odnosu prema onima koji su primili vlast reda, a nisu dobri službenici. On nas poziva da radimo distinkciju između vlasti i službe osobe te njezine zloće. Za zloćom se ne treba povoditi i u njoj sudjelovati, ali vlast koju im je dao Krist ne smijemo osporavati: „To se također vidi iz toga što Gospodin uči da treba poslušati i zle poglavare, premda se ne smiju naslijedovati njihova djela; kaže se naime u Mt 23,2-3: ‘Na Mojsijevu stolicu zasjedoše pismoznaci i farizeji. Činite, dakle, i obdržavajte sve što vam kažu, ali se nemojte ravnati po njihovim djelima.’ A s mnogo više razloga treba poslušati neke zbog toga što primaju službu od Krista nego zbog Mojsijeve stolice. Treba dakle poslušati i zle službenike. To pak ne bi bilo tako kad u njima ne bi ostala vlast reda, zbog koje im se iskazuje posluh. Dakle i zli imaju vlast dijeliti sakramente. Time se otklanja zabluda nekih koji kažu da svi dobri mogu dijeliti sakramente, a nijedan od zlih.“

„Na Mojsijevu stolicu zasjedoše pismoznaci i farizeji. Činite, dakle, i obdržavajte sve što vam kažu, ali se nemojte ravnati po njihovim djelima.“ (Mt 23, 2-3)

O ovom velikaru Crkve i primorskog kraja Brseča i Mošćenica govorili su vojni ordinarij Jure Bogdan, bivši ministar vanjskih poslova Mate Granić, crkveni povjesničar Marko Medved, profesor Miljenko Dorić, profesor Robert Doričić, restaurator Andelko Pedišić te Uhačev rođak Bernard Franković. Pročitani su i pisani prilozi dvojice nuncija, Hrvata u Njemačkoj Nikole Eterovića te kardinala Marija Zenarija, aktualnog nuncija u Siriji, koji je donio svjedočanstvo o svom kolegi i nekada nadređenom u nunciaturi u Bonnu.

Proslavljajući 100. godišnjicu rođenja nadbiskupa Josipa Uhača, 19. listopada u Mošćeničkoj Dragi održan je Studijski dan o ovom istaknutom vatikanском diplomatu. Josip Uhač kao nuncij u brojnim zemljama, a potom kao tajnik Kongregacije za evangelizaciju naroda u globalnim okvirima sigurno je najpoznatije ime Crkve 20. stoljeća s prostora Riječke nadbiskupije.

Studijski dan održan je u zgradi javne namjene u Mošćeničkoj Dragi, a prije toga sudionici simpozija s riječkim nadbiskupom Matom Uzinićem okupili su se na misi u župnoj crkvi u Brseču na kojoj je propovijedao vojni ordinarij Jure Bogdan.

„Iako je studijski susret inspiriran ulogom koju je Uhač imao u diplomatskom poslanju i službama Katoličke Crkve, za njegovo održavanje nije ništa manje bitna uloga koju je stekao svojim povremenim dolascima u svoj rodni kraj, o čemu svjedoče mještani i rodbina“, rekao je nadbiskup Uzinić otvarajući skup. „Uhačeva veličina ne proizlazi prvenstveno iz visokih službi koje je obnašao, već iz načina na koje ih je obavljao. Bio je jednostavan, skroman, pobožan i vjeran svećenik i biskup. Svoju ljubav prema rodnom kraju izražavao je potiho, a djelovanje u korist svojega naroda obavljao je djelatno i skriveno od očiju javnosti.“ Okupljenima se obratio i načelnik Općine Mošćenička Draga Rikardo Staraj, koji je Uhača označio kao

Josip Uhač, velikan Crkve i rodnog kraja

jednu od najznačajnijih osoba ovog kraja, stavljajući ga uz bok književniku Eugenu Kumičiću. Prisutne je uime županije, koja je Uhaču postumno dodijelila nagradu za životno djelo 1999. godine, pozdravila ravnateljica Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Tamara Matajia, a na susretu je bio i apostolski nuncij u RH Giorgio Lingua.

O velikoj Uhačevoj ulozi u priznavanju samostalnosti Hrvatske, koja je još uvijek u sjeni i nedovoljno valorizirana, te o zalaganju za mir

O velikoj Uhačevoj ulozi u priznavanju samostalnosti Hrvatske, koja je još uvijek u sjeni i nedovoljno valorizirana, te o zalaganju za mir na ovim prostorima govorio je tadašnji ministar vanjskih poslova, sada savjetnik premijera Mate Granić.

na ovim prostorima govorio je tadašnji ministar vanjskih poslova, sada savjetnik premijera Mate Granić. Uhač je od 1984. do lipnja 1991. bio nuncij u Njemačkoj te tako i prvi nuncij ujedinjene Njemačke u kojoj je u izravnim kontaktima s tada vodećim političarima Kohlom i Genscherom intenzivno radio na međunarodnom priznanju Hrvatske. U tome je imao i potporu Vatikana, osobno pape Ivana Pavla

II. Njemačka je odigrala ključnu ulogu u stavu koji se postupno mijenjao unutar tadašnje Europske zajednice, što je dovele do priznanja sredinom siječnja 1992. godine. Dva dana ranije to je učinio i Vatikan. „Sam je Genscher priznao da je Uhač puno činio da Njemačku uvjeri u priznanje Hrvatske“, potvrdio je Granić.

To da je Uhačeva uloga u priznanju Hrvatske samostalnosti trebala biti više valorizirana, procijenio je i Miljenko Dorić, umirovljeni profesor i liječnik koji je ratnih godina ispred Primorsko-goranske županije tražio načine kako pomoći izbjeglicama koje su dolazile. „Sponziranje nadbiskupa Uhača u Njemačkoj je otvaralo mnoga vrata“, rekao je Dorić te istaknuo kako je u još nekoliko navrata mogao čuti samo najbolje o njemu. Uhač je na gradu PGŽ-a dobio postumno 1999. godine, a predložio ga je upravo Dorić. „Mnogi su me pitali zašto sam čekao tako dugo i nisam ga ranije predložio. Moj je odgovor: zato što sam čekao Pantovčak. I žao mi je što do toga nije došlo. Još uvijek mislim da je Uhač trebao dobiti državno odlikovanje za sve što je učinio“, zaključio je Dorić.

Vojni ordinarij Jure Bogdan iz osobnog je poznanstva s Uhačem potvrdio njegovu ljubav prema svom narodu, ali i svim narodima u njegovoj brizi za Crkvu. Biskup Bogdan bio je rektor Hrvatskog papinskog zavoda sv. Jeronima u Rimu od konca 1996. godine

pa je imao priliku dobro upoznati Uhača u posljednjim godinama njegova života, dok je boravio u Rimu kao tajnik Kongregacije za evangelizaciju naroda. „Ostavio je dojam čovjeka duboke vjere, koji je brinuo za svoju domovinu i ljude. Bio je duhovni pastir bez samodopadnosti i samodostatnosti.“

Posebno se prisjetio posljednjeg Uhačeve Božića 1997. godine kada, već bolestan, nije otisao kući, u Brseč, nego je ostao u Rimu i došao na ručak u zavod. Razgovarali su tada o situaciji i budućnosti Crkve, posebno u Kini i Africi, čime je pokazao kako je njegova ljubav prema svom narodu bila jednaka kao i prema svima drugima. „Misjonarski žar nadahnjivao ga je i oblikovao. Iz toga je izrasla i njegova velika pobožnost sv. Maloj Tereziji, zaštitnici misija.“

Povjesničar Marko Medved govorio je o diplomatskoj službi Josipa Uhača u kontekstu crkvene povijesti 20. stoljeća. Podsjetio je da je Uhač od 1954. godine djelovao u papinskoj diplomaciji, najprije u Panamiji, a zatim u Egiptu te kao savjetnik u nuncijaturi SR Njemačke, a kasnije i u Španjolskoj. Papa Pavao VI. imenovao ga je nadbiskupom 23. lipnja 1970., a 5. rujna iste godine u katedrali sv. Vida u Rijeci zaredio ga je nadbiskup Viktor Burić. Otada aktivno ne samo provodi već i kreira politiku Svetе Stolice. Bio je nuncij u Pakistanu, a zatim predstavnik Svetе Stolice u Kamerunu i Ekvatorskoj Gvineji (1976.), Gabonu (1977.) i Kongu (Zairu), a 1984. godine imenovan je nuncijem u Njemačkoj. Medved je izdvojio primjer dviju zemalja u kojima je Uhač djelovao, Španjolsku pod generalom Francom i Saveznu Republiku Njemačku u osamdesetim godinama prošlog stoljeća, kako bi ukazao na složenost i različitost crkvenog konteksta njegova rada.

Napomenuo je kako je Uhač bio jako cijenjen u Vatikanu, a nedovoljno u Hrvatskoj. Neku vrstu priznanja doživio je ipak

otvarajući nuncijaturu u Zagrebu 1995. godine. Medved je citirao njegov govor. „Današnje službeno otvaranje doziva u pamet svemu hrvatskom narodu Glas koji se u svjetskoj javnosti javlja, a povezuje ljude i ono katoličanstvo kojemu je iz same srži poslanja svrha da različite ljudske govore okuplja oko teme pomirenja nacija, da bi među ljudima nastala solidarnost zasnovana na evangeliju i takav suživot koji će svekolikoj ljudskoj obitelji omogućiti da zajednički sjedi za stolom svih naroda svijeta“, rekao je tom prilikom Uhač.

Dragocjena pisana svjedočanstva o Uhaču poslala su dva aktualna nuncija, Nikola Eterović i Mario Zenari. Eterović, koji je trenutno nuncij u Njemačkoj, potvrdio je da Uhač i danas uživa velik ugled te podsjetio da je on prvi Hrvat koji je bio primljen u Papinsku diplomatsku akademiju koja spremila svećenike za diplomatsku djelatnost Svetе Stolice.

O Uhaču se biranim riječima izrazio i kardinal Mario Zenari, nuncij u Siriji, koji je u vrijeme Uhačeve nuncijature u Njemačkoj bio njegov službenik, na početku svoje diplomatske karijere. Tako je imao priliku dobro ga upoznati te ga je opisao kao vrijedna i savjesna, zahtjevna, ali pravedna voditelja apostolske misije. Prisjetio se kako su tada svjedočili simboličnom rušenju Berlin-skog zida i radili na ujedinjenju Njemačke, što je bila uvertira za događaje u Jugoslaviji.

Robert Doričić dao je povijesni, društveni i kulturni prikaz Uhačeve rodnog kraja spojivši Brsečinu i Mošćeničtinu. Uhač se u svoj zavičaj uvijek rado vraćao i često govorio o njemu.

Povjesničar Marko Medved primjetio je kako je Uhač bio jako cijenjen u Vatikanu, a nedovoljno u Hrvatskoj.

Restaurator Andelko Pedišić govorio je o župnoj crkvi sv. Jurja u Brseču iz 15. stoljeća, u kojoj je Uhač pokopan. Posljednje izlaganje održao je Uhačev rođak Bernard Franković, umirovljeni sveučilišni profesor koji se trajno zauzima za javno vrednovanje Josipa Uhača. Predstavivši bogatu fotografsku arhivu, govorio je o Uhačevu životu, od obiteljskog miljea do obrazovanja i diplomacije. Među ostalim istaknuo je da je devedesetih godina prošlog stoljeća često s Uhačem putovao u Zagreb na sastanke s predsjednikom Tuđmanom i drugim političarima. Prikazao je mnogo fotografskog materijala o Uhačevim susretima s najistaknutijim osobama iz crkvenog i društvenog svijeta.

U zaključnoj riječi skupa, koji su organizirali Riječka nadbiskupija, Općina Mošćenička Draga, Udruga Jenio Sisolski, pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije, istaknuta je potreba da se ovakvim studijskim danima i dalje njeguje uspomena na nadbiskupa Josipa Uhača, osobe koja je zadužila rodni kraj, Riječku nadbiskupiju i cijelu Hrvatsku.

D. Delonga

NUNCIJ ETEROVIĆ O UHAČU

Nadbiskup Nikola Eterović, nuncij u Njemačkoj, a prije toga tajnik Biskupske sinode, dao je iskreno i vrijeđno svjedočanstvo o Josipu Uhaču.

Istaknuo je i kako Uhač nije volio bili u središtu pozornosti. Bio je pobornik tihe diplomacije, izbjegavajući, koliko je mogao, vanjske nastupe, posebno sudjelovanja u svjetovnim događajima. „Na misli mi dolaze osobni susreti s nadbiskupom, kao i svjedočanstva njegovih suradnika. Sve dovođi do zaključka da je nadbiskup Josip Uhač bio čovjek Crkve, koju je ljubio i u čijoj je službi proveo cijeli svoj život, u raznim državama na četiri kontinenta“, napisao je Eterović.

„Kao diplomat nadbiskup Uhač bio je povučen i tih. Bio je zahtjevan u poslu; prvi je pokazivao primjer poštovanja radnoga vremena. U uredu je održavao profesionalnu distancu, ali u privatnom društvu, prigodom pojedinih proslava i svečanosti, znao je biti sruđan i veseo. Prema svojim suradnicima i podređenima nastojao je biti pravedan. Bio je osjetljiv prema službenicima u Apostolskoj nuncijaturi te se zanimalo i za njihove obitelji. Nedjeljom su, naprimjer, zajedno s njim ručali svi suradnici kojima je to bilo moguće. U slobodno vrijeme rado se bavio sportom, posebno štenjom i plivanjem. Volio je glazbu i imao osjećaj za umjetnost, posebno za književnost.“

Posljednje izlaganje održao je Uhačev rođak Bernard Franković, umirovljeni sveučilišni profesor koji se trajno zauzima za javno vrednovanje Josipa Uhača. Predstavivši bogatu fotografsku arhivu, govorio je o Uhačevu životu, od obiteljskog miljea do obrazovanja i diplomacije. Među ostalim istaknuo je da je devedesetih godina prošlog stoljeća često s Uhačem putovao u Zagreb na sastanke s predsjednikom Tuđmanom i drugim političarima. Prikazao je mnogo fotografskog materijala o Uhačevim susretima s najistaknutijim osobama iz crkvenog i društvenog svijeta. U zaključnoj riječi skupa, koji su organizirali Riječka nadbiskupija, Općina Mošćenička Draga, Udruga Jenio Sisolski, pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije, istaknuta je potreba da se ovakvim studijskim danima i dalje njeguje uspomena na nadbiskupa Josipa Uhača, osobe koja je zadužila rodni kraj, Riječku nadbiskupiju i cijelu Hrvatsku.

Priredio:
Ivan Host

Jetra je najveća žljezda ljudskog tijela. Ima niz vitalnih tj. za život neophodnih uloga, kao što je mijena tvari (metabolizam), detoksikacija organizma od štetnih tvari, stvaranje (sinteza) važnih bjelančevina i faktora zgrušavanja krvi i niz drugih. Zato je neophodna za uredno funkcioniranje organizma i za očuvanje zdravlja. Sadržaj je masti zdrave jetre neznatan. No u nekim situacijama dolazi do pojačana nakupljanja masti u jetri. Kada udio masti u jetri prieđe 5 %, govorimo o masnoj jetri. Masna jetra tj. nakupljanje masti u jetrenim stanicama predstavlja najčešću bolest jetre u razvijenim zemljama. Masnu jetru ima – prema nekim istraživanjima – čak oko 25 % stanovništva razvijenih zemalja, pa možemo slobodno reći da se radi o pravoj tihu epidemiji modernog doba.

STEATOZA

Masna jetra još se naziva steatoza jetre, odnosno nealkoholna masna jetra. Većinom masna jetra ne stvara ozbiljnije tegobe, no ukoliko se zanemari, može dovesti do oštećenja jetre i njezine funkcije. Uzroci nastanka masne jetre povezani su s prekomjernom tjelesnom težinom, šećernom bolešću te povišenom razinom masnoće u krvi, posebno triglicerida. Velika većina ovih predispozicijskih stanja povezana je s modernim „nezdravim“ načinom života, odnosno s neuravnoteženom, nepravilnom prehranom i nedovoljnom tjelesnom aktivnošću.

Masna jetra podrazumijeva nakupljanje viška masti u jetri. Ovo se događa kada je jetra preopterećena i ne može preraditi višak masti (najčešće triglicerida), pa se one nakupljaju u vidu kapljica u stanicama jetre (hepa-

Masna jetra – tihia epidemija

Jetra ima nevjerojatnu sposobnost obnavljanja. Ako se na vrijeme počnete pridržavati navedenih preporuka, jetra se može u potpunosti obnoviti.

tocitima). Taloženjem sve većih količina masti u stanicama jetre vremenom dolazi do smetnji funkcije jetre i pojave bolesti masne jetre. Masna jetra ne mora značiti da će doći do disfunkcije jetre, no ako se na vrijeme ne reagira, postoji opasnost da se to dogodi.

U POČETKU NEMA TEGOBA

Nealkoholna masna jetra (NAFLD) dakle posljedica je loših i nezdravih navika, loših načina prehrane, manjka fizičke aktivnosti, pojave prekomjerne tjelesne težine, šećerne bolesti itd. No ima pacijenata (oko 10 – 20 %) kod kojih ne postoji ni jedan od ovih rizičnih čimbenika. Kod njih se pak masna jetra javlja uslijed nasljedne sklonosti (genetske predispozicije). Kako, barem na početku, ne stvara značajnije tegobe, najčešće se slučajno otkrije ultrazvučnim pregledom trbuha (abdomena).

Bolest masne jetre razvija se postupno. Prvo se javlja masna jetra – steatoza (I. stadij) – pod čime podrazumijevamo taloženje kapljica masti u stanicama jetre. Otkriva se slučajno ultrazvukom u sklopu sistematskog pregleda. Zbog izostanka tegoba i smetnji većina i nije svjesna da ima masnu jetru. U dalnjem se tijeku (II. stadij) javlja upala i oštećenje jetrenih stanic, što negativno utječe na funkciju i rad jetre. Sada se u laboratorijskim nalazima može zabilježiti povećanje jetrenih enzima AST, ALT, gamaGT, alkalna fosfataza, te povećanje bilirubina. Ukoliko se sada ne poduzmu mjere liječenja, bolest može napredovati i dovesti do ozbiljnijeg oštećenja jetre (III. stadij).

Dijagnozu masne jetre, osim izostanka simptoma, „otežava“ i činjenica da jetra ne boli, jer ona nema receptore za bol. Bolovi se javljaju tek kada se jetra počinje povećavati i dolazi do rastezanja ovojnica jetre, što onda izaziva opisanu muklu bolnost.

Hepatoprotektivna prehrana

Ne postoji jedinstvena terapija za masnu jetru. Liječenje ovisi o uzroku koji je doveo do pojave masne jetre. Kako većina bolesnih ima prekomjernu tjelesnu težinu i boluje od različitih poremećaja metabolizma (šećerna bolest i povišene masnoće u krvi), prva mjeru bit će promjena životnih navika i načina prehrane, smanjenje tjelesne težine, prestanak korištenja alkoholnih pića, adekvatna fizička aktivnost i redovite kontrole kod obiteljskog liječnika.

Zdrava prehrana koja štiti jetru, ili hepatoprotektivna prehrana, najbolji je „recept“ za kvalitetan način života. Temelji se na izbalansiranu unosu raznovrsnih i svježih namirnica. Takva zdrava prehrana trebala bi sadržavati: puno voća i povrća, hranu bogatu biljnim vlaknima – mahunarke, integralne žitarice, dovoljan unos bjelančevina – najbolje meso peradi i bijelu ribu. Dobro dјeluju i mljeko i ostale nemasne mlječne prerađevine. Koristite maslinovo ulje, jer sadrži puno omega-3 masnih kiselina. Maslinovo ulje pomaže smanjiti razinu enzima jetre. Hranu treba prirediti kuhanjem, a ne prženjem.

Treba izbjegavati bijeli kruh, rižu i tjesteninu, kao i crveno meso, jer sadrži puno zasićenih masti. Treba izbjegavati masnu hranu, smanjiti konzumaciju pića i hrane s visokim udjelom šećera, smanjiti unos soli, umjetnih sladila i obvezno potpuno prestati piti alkoholna pića.

GROBLJA BRODMORAVIČKOG KRAJA

Groblja nisu samo posljednja počivališta naših najmilijih već su nam važna i sa socioološkog, kulturološkog i povijesnog stajališta.

Piše: Karmen Delač-Petković

Srednje općinsko groblje u Brod Moravicama prvotno se nalazilo na uzvisini pokraj župne crkve sv. Nikole, koja je datirana u 1434. godinu. Zvalo se Britof, odnosno Britov (vjerojatno od njem. *der Friedhof*). Ne zna se kada je groblje oformljeno, a na njega danas podsjećaju dva spomen-obilježja koja su podigli članovi etnoudruge „Turanj“.

Smatra se da je groblje izmješteno iz samog središta Brod Moravica iz higijenskih razloga u vrijeme sanitarnih reformi kraljice Marije Terezije i njezina sina i kasnijeg suvladara Josipa II. Oni su krajem 18. st. donijeli više odluka kojima su, poboljšavajući higijenske uvjete, pokušali zaustaviti širenje kuge i drugih bolesti.

„Interkonfesionalnim zakonom iz 1879. postojeća su groblja prebačena iz crkvenog vlasništva u općinsko te predana općinama na upravljanje. Kao posljedica toga otvarana su nova groblja izvan naselja, odnosno izvan gradskih zidina. Propisi o tome još su više pooštreni 1804. godine Napoleonovim ediktom iz Saint-Clouda. Stoga možemo pretpostaviti da je i brodmoravičko groblje u to vrijeme preseljeno na udaljenu lokaciju izvan mesta.“

Sadašnje mjesno groblje nazvano je **Grobljem sv. Roka** po zajednoj kapeli protiv kuge iz 17. st., oko koje je groblje formirano pred dvjestotinjak godina, na što upućuju datumi s najstarijih nadgrobnih natpisa.

Groblje je nekoć sadržavalo i dva ukopna polja kojih danas više nema – djeće groblje uz crkvu sa sjeverne strane, i židovsko groblje u sjeverozapadnom uglu groblja na koje danas podsjeća spomen-ploča.

Godine 1929. župnik Rafael Kanotti je, uz pomoć vjernika, podigao oko brodmoravičkoga groblja betonsku ogradi koja stoji i danas, a kasnije je nadograđena ogradom od kovana željeza. Desetljećima je groblje ostalo gotovo ne-promjenjeno – osim što je 1976. godine

pod starim lipama sazidana mrtvačnica, kraj već postojeće košarnice koja je bila temeljito obnovljena 1907. u organizaciji općine i trošku mještana. Sedamdeset su godina 20. st. popločane staze i posaćeno zelenilo duž ograde uz put. Godine 2007. groblje je znatno prošireno, što se pokazalo još uvijek nedostatnim.

U Brod Moravicama se, osim Brodmoravičana, pokapaju i žitelji Moravičkih Sela, Lokvice, Klúča, Gornjih Kuti

**Ovde snivaj mirno sanak,
dok ne dođe sudnji danak.
1929., natpis nad ulazom u
brodmoravičko groblje**

(nekoć i, danas raseljenih, Donjih Kuti), Maklena, Delača, Čučka, Smišljaka, Velikih Draga, Starih i Novih Laza, Žrnovca, Sljemenja te Gornje i Donje Dobre budući da sva ta naselja teritorijalno pripadaju Župi sv. Nikole. U općini postoje i groblja u **Malim Dragama**, gdje se sahranjuju mještani Malih Draga i Razdrtoga, te u **Završju (Šimatovo)**, gdje se pokapaju žitelji Završja i svih zaselaka oko njega, a to su: Gornji i Donji Šajin, Gornji i Donji Šehovac, Završ, Nove Hiže, Naglići, Colnari, Klepeče Selo, Podgorani i Goliki. U **Podstenama** se sahranjuju mještani sela: Podstene, Gorani, Cedanj, Kupa, Doluš, Planica, Kocljani, Ploški, Šepci, Pauci, Zahrt, Podsljemeni Lazi,

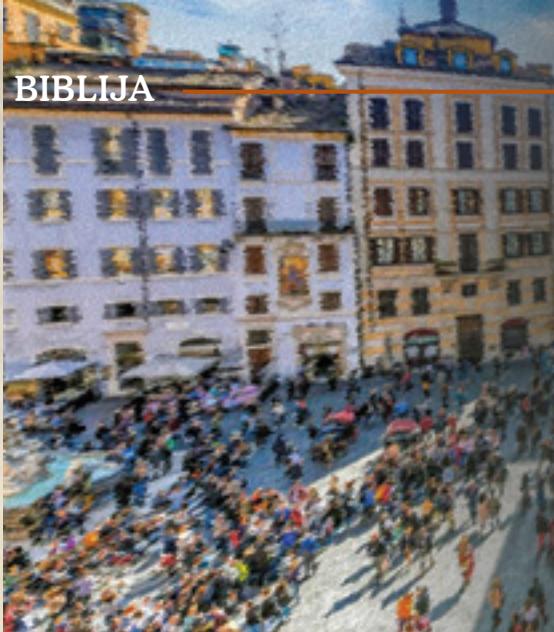
Hosnik, Bukovac i Rasohe. Postoji i malo groblje u **Goršetima** na kojemu se pokapaju mještani Goršeta, Gornje i Donje Lamane Drage te Kavrana, a do 1990. pokapani su i stanovnici slovenskih prekokupskih sela.

Sepulkralna kultura brodmoravičkog kraja u skladu je s društvenim i crkvenim (rimokatoličkim) običajima tamošnjeg stanovništva pa je, recimo, do danas sačuvan običaj da se na blagdan Svih svetih, nakon mise, blagoslove i sva groblja u župama. Za sve velike crkvene blagdane običaj je obići groblje i svojim pokojnicima upaliti svijeću, a mnogi to čine i na rođendan, odnosno na dan smrti pokojnika.

Nadgrobna su obilježja na Groblju sv. Roka u početku bila napravljena od drveta, a tridesetih godina 19. st. u modu ulaze križevi od lijevana i kovana željeza. Budući da su sve to lako propadljivi materijali, oni su se, pod utjecajem atmosferilija, s vremenom razgradili. Nešto su trajniji kameni, odnosno betonski spomenici, iako ni oni nisu vječni. U novije se vrijeme postavljaju uspravne mramorne ploče različitih oblika s dodanim ukrasima (križevi, vase, fenjeri, držači svjeća i drugo). Nekoliko je spomenika u obliku stele ili nižeg obeliska.

Izgledom se izdvaja monumentalna grobnica imućne trgovачke obitelji Srkoč iz Lokvice, s početka 20. st., te ukopno mjesto djece iz te obitelji, kao i lijepo izveden, a danas vrlo oštećen, secesijski spomenik nepoznate pokojnice. Vrijedno je spomenuti i grob poznatog goranskog književnika i prevoditelja Ivana Brađidića. Tu je i nadgrobno obilježje nepoznatim partizanima poginulima u Drugom svjetskom ratu (Spomen-kosturnica) te spomen-obilježje poginulima u Prvom svjetskom ratu podignuto 2014., o stogodišnjici Velikog rata. Na groblju su sahranjeni i mjesni župnici čiji su grobovi izvedeni kao samostojeći ili ugrađeni u vanjske zidove apside, odnosno pod grobljanske kapеле.

Iako groblja ne govore toliko o samim pokojnicima, koliko o emocijama, društvenom statusu i financijskoj moći njihovih potomaka, nadgrobni su spomenici nerijetko jedino što nam je od naših predaka preostalo, odnosno jedino što o njima znamo. Ne bismo li onda, znajući kako je život krhak i prolazan, trebali smislenije iskoristiti svoje kratko vrijeme na Zemlji?

BIBLIJA I GRAD

Iako je metafora grada izrazito prisutna u Poslanici Hebrejima i Otkrivenju, pripadnost je Crkvi i povlastica imanja njezina građanstva, najjasnije i najupečatljivije izražena u Poslanici Efežanima.

Piše:
Tomislav Zečević

U ovom razmišljanju nastojat ćemo naglasiti važnost terminologije grada u Bibliji i njezine primjene u današnjici. Zapravo, Sveti pismo često govori o gradu budućnosti, što se ponajprije odnosi na posljednja vremena (eshaton) i na nebesku egzistenciju, ali uvijek s jasnim posljedicama za sadašnji životvjernika.

U Svetom pismu budući grad zamislen je kao novi nebeski Jeruzalem koji predstavlja konačan cilj egzistencije svakog vjernika te se nameće kao savršen primjer preobražena novog neba i nove zemlje posljednjih vremena u kojima vlađa potpuna jednakost svih sugrađana. U židovskim predajama i Starom zavjetu spomenuta se slika budućeg nebeskoga grada odnosila na novi preobraženi i spašeni Izrael te na intimno zajedništvo s Bogom.

Slika budućega grada uvijek je bila vezana za zemaljski grad Jeruzalem, za koji se je vjerovalo da je sveti grad jer u njemu, točnije u jeruzalemskom Hramu, prebiva Božja slava i sam Bog. Stoga su pobožni Izraelci prebivanje u tom budućem nebeskom gradu shvaćali kao nagradu za vjerno izvršavanje Božjih zapovijedi na zemlji.

U kršćanskoj predaji i u Novom zavjetu, osobito u kasnijim spisima, koji su napisani pod utjecajem grčko-rimske kulture, terminologija grada postaje jedna od najistaknutijih metafora koja opisuje savršenu nebesku egzistenciju u vječnoj nebeskoj domovini. Osim što govori o vjerskim stvarnostima na jedan preneseći način, ova terminologija istovremeno progovara o otajstvu i identitetu same Crkve, koja je shvaćena ne samo kao zemaljska institucija već i kao nebeska stvarnost.

Novi zavjet, osobito evanđelja, donosi zanimljiv materijalni opis savršena i potpuna zajedništva s Bogom kao kraljevstva nebeskog (Božjeg) te, konačno, opis proslavljenje Crkve kao Božjega grada-države na nebesima. Iz ovoga zaključujemo da budući nebeski grad predstavlja konačan cilj zemaljske Crkve, čiji članovi već sada uživaju bla-

godati građanstva u toj nebesko-zemaljskoj zajednici. Iako je metafora grada izrazito prisutna u Poslanici Hebrejima i Otkrivenju, ipak je pripadnost Crkvi i povlastica imanja njezina građanstva najjasnije i najupečatljivije izražena u Poslanici Efežanima, u kojoj čitamo: „Tako dakle više niste tuđinci ni pridošlice, nego sugrađani ste svetih i ukućani Božji nazidani na temelju apostola i proroka, a zaglavni je kamen sam Krist Isus. U njemu je sva građevina povezana i raste u hram svet u Gospodinu. U njemu ste i vi ugrađeni u prebivalište Božje u Duhu.“ (Ef 2,19-22).

Općenito govoreći, razvoj gradske i građanske terminologije u Svetom pismu doprinio je dubljem razumijevanju posebnog kršćanskog identiteta i pripadnosti Crkvi kao životom Božjem stvorenju, kao živoj zajednici vjernika u Kristu. Ovakav slikovit i zoran način govora ne gubi svoju aktualnost ni u sadašnjici Crkve i njezinu poslanju. Upravo kako je u Novom zavjetu, osobito u Djelima apostolskim i pavlovskim poslanicama, jasno prikazana presudna uloga gradske sredine za širenje kršćanstva, tako se i danas grad pokazuje kao plodno tlo za širenje novih kršćanskih pokreta i kršćanske duhovnosti.

Primjer jednog istinskih urbanog misionara koji je znao uhvatiti se u koštač s izazovima navještaja u gradskim sredinama jest sveti Pavao, koji je istovremeno posjedovao rimske građanstvo, helenističko obrazovanje u rodnom gradu Tarzu te farizejski odgoj u gradu Jeruzalemu. Apostol naroda znao je da budućnost evanđelja počiva u gradu, koji ne prestaje biti jedno izrazito izazovno mjesto za kršćanski navještaj zbog susreta različitih kultura i subkultura.

primjer bogatih i velikih gradova kao što su Korint (današnja Grčka) i Efez (današnja Turska), koji su zbog svoje društvene, religiozne i etničke raznovrsnosti zahtijevali izuzetan misionarski napor. U tom smislu Pavao je bio i ostao evangelizacijski vizionar (uzor) koji je dobro poznavao prednosti i nedostatke gradske sredine te ih znao upotrijebiti i oplemeniti za potrebe širenja evanđelja.

Apostol naroda znao je da budućnost evanđelja počiva u gradu, koji ne prestaje biti jedno izrazito izazovno mjesto za kršćanski navještaj zbog susreta različitih kultura i subkultura. Međutim, upravo ovakav zahtjevan kontekst navještanja postaje jednom od prednosti kršćanstva,

Primjer jednog istinskih urbanog misionara koji je znao uhvatiti se u koštač s izazovima navještaja u gradskim sredinama jest sveti Pavao, koji je istovremeno posjedovao rimske građanstvo, helenističko obrazovanje u rodnom gradu Tarzu te farizejski odgoj u gradu Jeruzalemu. Apostol naroda znao je da budućnost evanđelja počiva u gradu, koji ne prestaje biti jedno izrazito izazovno mjesto za kršćanski navještaj zbog susreta različitih kultura i subkultura.

koje je pokazalo visok stupanj otvorenosti prema raznim kulturama, što se izražava pojmom „inkulturacija“, koji označava prilagođavanje evanđelja matičnoj kulturi u kojoj se ono naviješta, uz istovremeno usadivanje kršćanskih vrednota.

Duh evanđelja i vjera u Krista zapravo nas potiču cijeniti sve ono što je dobro, istinito i plemenito u jednoj kulturi, povezujući autentične kršćanske s društveno uvjetovanim vrijednostima u jedinstven evanđeoski sustav vrijednosti, a opet nastojeći u tim misionarskim naporima ostati vjerni Duhu evanđelja i vjere u Krista, ostajući tako vjerni Bogu i čovjeku.

REKORDAN UPIS U NADBISKUPIJSKU ŠKOLU ZA CRKVENU GLAZBU U RIJECI

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

Ova školska godina donosi i važnu novost: škola će ubuduće nositi ime sluge Božjeg fra Ive Perana, svećenika i crkvenog glazbenika, koji je svojim djelovanjem značajno obogatio crkveni i glazbeni život našega kraja.

Nadbiskupijska škola za crkvenu glazbu već 16 godina djeluje u riječkoj nadbiskupiji, no ove godine zabilježen je rekordan broj upisa. U novu školsku godinu krenulo je čak 60 učenika, od čega je oko 30 odraslih te isto toliko djece i mlađih. Ovaj veliki interes ukazuje na sve izraženiju potrebu za stjecanjem znanja i usavršavanjem u crkvenoj glazbi, s posebnim naglaskom na kvalitetu pjevanja i sviranja u župnim zajednicama.

Programi škole, kao i kvaliteta nastave, privukli su brojne župne glazbenike – pjevače i svirače. Nitko od prijavljenih nije bio odbijen, a škola je dodatno angažirala nove profesore, posebno za nastavu klavira, kako bi osigurala kvalitetno obrazovanje za sve polaznike.

Pitanja koja se postavljaju su: što točno škola nudi? Koje programe pruža, koliko traju, i tko se može upisati?

Škola nudi tri vrste programa:

1. Voditelj za liturgijsku glazbu
2. Orgulje
3. Početni glazbeni tečaj za djecu

SMJER: VODITELJ LITURGIJSKE GLAZBE

Opis programa: cilj programa je omogućiti polaznicima usvajanje temeljnih znanja iz liturgije i crkvene glazbe, s naglaskom na vještine potrebne za izvođenje liturgijskih pjesama uz pratnju na orguljama ili gitari. Osim instrumentalnih vještina, program nudi i osnovne elemente pjevanja te dirigiranja pučkih pjesama.

Voditelj liturgijske glazbe ili glazbeni animator važna je uloga u župnoj zajednici koja obuhvaća organizaciju i vođenje glazbenih dijelova liturgijskih obreda kao što su: priprema i vođenje pjevanja na sv. misi ili drugim crkvenim obredima, pazeći na odabir prikladnih pjesama, te potiče sudjelovanje vjernika u pjevanju.

Trajanje programa: tri godine, s mogućnošću prilagodbe ovisno o napretku polaznika. Nastava traje od listopada do svibnja.

Dob: od 18 nadalje

Preduvjet za upis: dobar sluh i smisao za ritam. Nije potrebno prethodno glazbeno znanje.

Završna kvalifikacija: po završetku programa i nakon položenog završnog ispita, polaznici stječu kvalifikaciju za voditelja liturgijske glazbe.

SMJER: ORGULJE

Opis programa: smjer Orgulje sastoji se od dva stupnja:

1. **Prvi stupanj:** polaznici smjera „Voditelj liturgijske glazbe“ usvajaju osnovna znanja iz liturgije i glazbe, uključujući praćenje liturgijskih pjesama na orguljama te osnovne

elemente pjevanja i dirigiranja pučkih pjesama.

2. Drugi stupanj: polaznici smjera „Orgulje“ razvijaju teorijsko-praktične vještine sviranja orgulja, uče gregorijanski korali, osnove zborskog dirigiranja i harmoniju prilagođenu liturgijskim slavljinama.

Preduvjet za upis na orgulje: završeni prvi stupanj za Voditelja ili osnovna glazbena škola.

Dob: od 18 nadalje

Trajanje programa: dvije godine, s mogućnošću prilagodbe ovisno o napretku polaznika. Nastava traje od listopada do svibnja.

Fleksibilnost trajanja školovanja: Program se može skratiti ako polaznik zadovolji sve zadane ciljeve prije planiranog roka ili produžiti ukoliko ciljevi nisu postignuti u predviđenom roku.

Raspored nastave prilagođava se mogućnostima učenika, no većinom se održava kroz tjedan u popodnevnim i večernjim satima kako bi bio dostupan i onima s dnevним obvezama ili subotom.

Ispiti i kvalifikacija: po završetku svakog stupnja polaže se ispit, a nakon uspješnog polaganja, polaznik stječe kvalifikaciju Liturgijskog orguljaša.

SMJER: GLAZBENI TEČAJ ZA DJECU

Opis programa: Glazbeni tečaj za djecu osmišljen je kako bi djecu od najranije dobi potaknuo na razvoj glazbenog znanja i ljubavi prema umjetnosti. Kroz individualne satove klavira, gitare i violine, naši specijalizirani profesori uz primjenu posebnih metoda pomažu mladim glazbenicima da otkriju bogatstvo svijeta zvuka i razviju osjećaj za lijepo i uzvišeno u glazbi.

Predmeti: klavir, gitara, violina i pjevanje. Svi programi uključuju i nastavu iz teorije i solfeggia i traju cijelu godinu, ukupno 24 individualna sata po 45 minuta.

Preduvjet za upis: dobar sluh i smisao za ritam

Dob: od 7-14 godina

Trajanje programa: od listopada do svibnja.

Raspored nastave prilagođava se mogućnostima učenika, no većinom se održava kroz tjedan u popodnevnim satima.

Mjesto održavanje nastave: Omladinska 14, Rijeka, prizemlje Katoličke osnovne škole.

Mogućnost besplatnog parkiranja.

Za više informacija: Tel. 091 8831970 - e-mail: crkvena.glagba.ri@gmail.com

Voditeljica škole: Andrejka Srdoč Geraci

GROBLJE TRSAT – SUŽIVOT ŽIVIH S MRTVIMA U OAZI MIRA

Šetnja trsatskim grobljem svojevrsno je čitanje gradske povijesti. Na Trsatu počiva plejada istaknutih javnih djelatnika, profesora, liječnika, znanstvenika, ljudi svih zanimanja, koji su ostavili za sobom djela vrijedna divljenja.

Piše: Goran Moravček

Groblje na Trsatu, osnovano na samom početku prošlog stoljeća na briješku trsačkoga brega i prilično daleko od središta budućega grada Sušaka, sada je stisnuto među visokim katnicama i živahnim gradskim prometnicama.

Kao u nekim srednjovjekovnim gradovima, poput Mošćenica, gdje su počivališta preminulih blisko okružena kućama i živim stvorovima, tako se i trsatsko groblje vremenom stopilo s rastućim naseljem. Dodiruje ga školsko igralište te pogledi s balkona dok se prostire oprana roba, ili kuha ručak u nekoj od kuhinja novih zgrada što su nikle u doba kad je Rijeka krenula u gospodarski uspon i već bila sjedinjena sa Suškom. Na kamene nadgrobne ploče kroz prozor iz svoje sobice, udaljen tek nekoliko metara od groblja, može načas skrenuti pogled učenik, ili student pomalo umoran od rješavanja matematičkih jednadžbi. Suživot živih s mrtvima.

Šetnja trsatskim grobljem svojevrsno je čitanje gradske povijesti. Nju su u svojim djelima rasvjetljavali znanstvenici i povjesničari Vjekoslav Bratulić, Danilo Klen i Lujo Margetić, a perom na zanimljiv način opisivali novinari Nikola Polić, Josip Linić (stariji), Kazimir Vidas,

Smiljana Rendić-Berith, Mladen Balen, Valerio Zappia, Silvio Kosijer, Aleksej Ternovec...

Trsatsko groblje uronjeno je u zelenilo, a velike zasluge za to ima parkovni arhitekt Josip Kuflanek, sahranjen na Trsatu. Na Sušak se doselio iz Češke dvadesetih godina prošlog stoljeća. Kršni kraj koji je zatekao, Kuflanek je ozelenio, uredivši u gradu brojne parkove, ali i groblja na Trsatu i Kozali pretvorivši ih u zelene oaze mira i ljepote.

GROBNICE UGLELDNIH OBITELJI

Dlijetom su nadgrobne ploče na Trsatu klesali mahom domaći majstori – Rubeše, Širole ili Matkovići. Monumentalne grobnice obitelji Ružić i Cosulich autorska su djela kipara Ivana Rendića. Ružići su rodbinski bili povezani s Brlićima i Badovincima tako da na trsatskom groblju počiva i jedan od zagrebačkih gradonačelnika, Nikola Badovinac pl. Badovinski. Kad je osamdesetih godina 19. stoljeća Gjuri Ružiću starijem, industrijalcu, veleposjedniku i načelniku, tijekom velike epidemije kolere u Rijeci umrla prva supruga Barbara, ostavivši mu na skrb sedmoro djece, on se ubrzo oženio Jelkom Badovinac, kćerkom Nikole Badovinca. Otuda jedan od

zagrebačkih gradonačelnika na trsatskom groblju. Gjuro Ružić bio je među najbogatijim Sušačanima na prijelazu stoljeća te je mogao sebi i svojima sagraditi primjereni mauzolej, podignut 1904. godine. U mauzolej, oblikovan u secesijskom stilu, uklopljena je skulptura djevojke Credo (Vjera) u prirodnoj veličini. Prilikom postavljanja skulpture na grobniču radnici su je pod težinom tereta ispustili iz ruku i znatno oštetili tako da je Rendić morao isklesati novi alegorijski prikaz djevojke koja grli veliki križ na svojim prsim. Pored Gjure Ružića starijeg u mauzoleju su među ostalim sahranjeni gradonačelnik Sušaka Gjuro Ružić mlađi, hrvatski ban dr. Viktor Ružić, kao i skrbnica obiteljske baštine Matilda Ružić.

Članovi obitelji Cosulich (Kozulić) s Pećina, kojoj je pripadala i službenica Božja Marija Krucifksa Kozulić, bili su brodovlasnici, poduzetnici, kućevlasnici te istaknuti javni djelatnici, a počivaju u mauzoleju koji je oblikovao kipar Ivan Rendić 1914. godine. Kozulići su se početkom 19. stoljeća iz Malog Lošinja doselili na Sušak te stekli bogatstvo i ugled. Pridjevak de Pechine koristili su nakon što je car Franjo Josip I. odlikovao Kazimira Kozulića naslijednom plemićkom titulom (Cosulich de Pećine).

Ivan Rendić na trsatskom je groblju oblikovao i kamenu grobnuču obitelji Haramija, dok je kamenorezac Rude Matković isklesao grobnuču obitelji Fr-

Fra Emanuel, koji je potpisao više kapitalnih povijesnih djela, sahranjen je u zajedničkoj grobnici sa svojom franjevačkom subraćom. Upaljeni lumini na franjevačkoj grobnici osvjetljavaju ime fra Krišpina Motočića, koji je tijekom Drugoga svjetskog rata svojom domišljatošću, ali i hrabrošću jer je lako mogao izgubiti glavu, uspio sačuvati slike Gospe Trsatske i Marije Pomagaj iz Brezja, zaštitnice slovenskog naroda. Lumin osvjetljava također ime fra Sefarina Sabola koji je svojom energijom i upornošću primjereno uredio Svetište Gospe Trsatske te je bio među organizatorima dolaska pape sv. Ivana Pavla II. u Rijeku i Hrvatsku 2003. godine.

lan, Stojić i Hreljanović. Obitelj Stanka Mikuličića počiva u reprezentativnoj kamenoj grobnici što ju je načinio klesar Ivan Rubeša. Dojmljiv je i mauzolej Volarić – Marač. Sve su navedene grobnice pod režimom zaštite prve kategorije.

POČIVALIŠTE MNOGIH ISTAKNUTIH STVARALACA

Nekoliko grobnica oblikovao je kipar Vinko Matković, autor spomenika otkrivenog na desetu obljetnicu oslobođenja ujedinjenih gradova Sušaka i Rijeke. Mjesto na Delti za ovaj najveći spomenik u gradu odabrali su arhitekti Zdenko Sila i Zdenko Kolacio. Sila i Matković također počivaju na trsatskom groblju kao i drugi istaknuti umjetnici i(l) kulturni djelatnici, poput opernog pjevača Aleksandra Kolacija, skladatelja i pjesnika Marija Kinela, čakavskog barda i sveučilišnog profesora Zorana Kompanjeta, skladatelja Karelka Kukle, čakavskog pjesnika i novinara Ljube Pavešića – Jumba, slikarice Božene Vilhar, glumca i intendantu riječkog kazališta Đure Rošića.

Franjo Kresnik bio je liječnik opće prakse, ali i graditelj violina. Pored liječničkog poziva Kresnik se strastveno bavio glazbom te je više od četiri deset-

ljeća proučavao starotalijansko umijeće građenja instrumenata. Studirajući umijeća izrade violina glasovitih cremonskih majstora Amatija, Guarnerija i Stradivarija, on je načinio više od 50 violina od kojih se osam čuva u Pomorskem i povijesnom muzeju Hrvatskoga primorja u Rijeci. Violine koje je izradivao cijenjene su diljem svijeta. Napisao je i nekoliko zapaženih rasprava te studija o gradnji gudačkih instrumenata.

Osim Kresnika, „čovjeka koji čita violine”, kako su ga zvali suvremenici, na trsatskom groblju sahranjeni su istaknuti stomatolozi Niko Gjivović – Johnson i Živko Bolf te liječnici specijalisti Berislav Borčić (stariji), Janko Komljenović, Slobodan Čuk te Zdravko Kučić, čije ime nosi klinička bolnica na Sušaku. Spomenik dr. Kučiću projektirao je Igor Emili. Novinski kroničari zabilježili su da je Zdravka Kučića, istaknutog liječnika i društveno-političkog radnika, na vječni počinak ispratilo oko 20 tisuća ljudi uz najviše državne počasti.

GROBNICE TRSATSKIH FRATARIA I PLOVANA

Mise zadušnice za preminule držali su trsatski župnici ili fratri. Oni su bili ujedno i kroničari, povjesnici, poput Franje Glavinića, Andrije Račkog i(l) Emanuela Hoška. Glavinić počiva u crkvenoj kripti, dok je dr. Rački, župnik Sv. Jurja i autor više knjiga o povijesti Sušaka, bio sahranjen u blizini kapele sv. Mihovila.

Na Trsatu počiva i Rudolf Eckert, novinar i publicist, preminuo u Rijeci u carskoj vojnoj uniformi crno-žute monarhije. Bio je prvo sahranjen na Kozali, ali u burnim su godinama međurača njegovi posmrtni ostatci, uz velik patriotski zanos Sušačana, prebačeni na trsatsko groblje, gdje počivaju nasuprot ulazu u kapelu sv. Mihovila.

Fra Emanuel, koji je potpisao više kapitalnih povijesnih djela, sahranjen je u zajedničkoj grobnici sa svojom franjevačkom subraćom. Upaljeni lumini na franjevačkoj grobnici osvjetljavaju ime fra Krišpina Motočića, preminulog u poznoj dobi prije dva desetljeća. Samozatajni trsatski fratar tijekom Drugoga

svjetskog rata svojom je domišljatošću, ali i hrabrošću jer je lako mogao izgubiti glavu, uspio sačuvati slike Gospe Trsatske i Marije Pomagaj iz Brezja, zaštitnice slovenskog naroda. U doba okupacije, prvo fašističke, a potom nacističke, obje slike čuvalo je fra Krišpin između duplih podnica postelje na kojoj je spavao. Lumin osvjetljava također ime fra Sefarina Sabola koji je svojom energijom i upornošću primjereno uredio Svetište Gospe Trsatske te je bio među zasluznima za dolazak pape sv. Ivana Pavla II. u Rijeku i Hrvatsku 2003. godine.

IZABRANA SPORTSKA VRSTA NA NEBESKIM POLJANAMA

Na Trsatu počiva plejada istaknutih javnih djelatnika, profesora, liječnika, znanstvenika, ljudi svih zanimanja, koji su ostavili za sobom djela vrijedna divljenja. Sudeći prema grobnim natpisima uvaženih pokojnika, mogla bi se bez problema sastaviti reprezentacija sportaša na Nebeskim poljanama. U toj bi izabranoj vrsti istaknuto mjesto zauzeo Zdravko Ćiro Kovačić, legendarni vaterpolist sušačke Victorije i riječkog Primorja, član Kuće slavnih vodenih sportova te osvajač dviju srebrnih olimpijskih medalja iz Helsinkija 1952. i Melbournea 1956. godine. Dr. Pavešić, istaknuti ginekolog, svećilišni profesor i rektor Riječkog sveučilišta, zajedno s Ćirom Kovačićem i Igorom Koprivnikarom, bio je član slavnog vaterpolskog trija Sportskog društva Primorja više od pola stoljeća. Velikan riječkog sporta Igor Koprivnikar potaknuo je gradnju bazena na Kantridi, sportski kompleks kojim se Rijeka ponosi.

Toj bi se trojici mogla pridružiti braća Boris i Vlado Polić, koji su kao članovi sušačke Victorije bili prvaci jugoslavenske kraljevine. Jedan od najboljih hrvatskih jedriličara Simo Nikolić također je sahranjen na Trsatu, kao i legendarni riječki nogometni prвотима i reprezentativac Petar Pero Radaković za koga neki kažu da je najbolji igrač svih vremena ligara s Kantride. Među plejadom sportašica i sportaša svoj vječni mir pronašla je i padobranka, reprezentativka Jasna Krebelj.

Papa Franjo imenovao je dosadašnjeg generalnog vikara Vojnog ordinarijata u RH mons. Marku Medu gospičko-senjskim biskupom. Biskupsko ređenje bit će u subotu 14. prosinca u 10 sati u gospičkoj katedrali Navještenja BDM.

ŽIVOTOPIS BISKUPA MARKA MEDE:

Marko Medo rođen je 10. ožujka 1972. u Strupniću, Općina Livno, Bosna i Hercegovina. Magistrirao je pastoralnu teologiju na Papinskom pastoralnom institutu Redemptor hominis Papinskoga lateranskog sveučilišta u Rimu, a za svećenika je zaređen u zagrebačkoj pravoslavničkoj 27. lipnja 1998. godine.

U svojoj redovničkoj zajednici franjevaca trećoredaca obnašao je različite službe, kako u pastoralu, tako i u odgoju i upravi provincije. Od 2011. godine obnaša dužnost vojnog kapelana pri Vojnoj kapelaniji Ministarstva obrane Republike Hrvatske u Zagrebu. Dvije godine kasnije prvi puta odlazi u Mirovnu misiju u Afganistan. Nakon te misije još je dva puta odlazio u Afganistan kao vojni kapelan, s hrvatskim vojnim kontingentom u sastavu snaga NATO-a. U studenom 2015. inkardiniran je u Vojni ordinarijat u Republici Hrvatskoj te je bio član raznih vijeća i službi i sudjelovao na brojnim međunarodnim susretima o dušobrižništvu vojske i hodočašćima. Bio je i član Viće za pastoral obitelji pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji.

Gospičko-senjska biskupija ima novog biskupa

Vijest o imenovanju novog biskupa u Gospic je 7. listopada donio apostolski nuncij Giorgio Lingua. „Radostan sam što imam čast obavijestiti vas da je Sveti Otac imenovao gospičko-senjskim biskupom don Marka Medu. Mnogima od vas i vašoj biskupiji već poznat po tome što je bio župnik Župe blaženog Alojzija Stepinca i gvardijan samostana Krista Kralja u Ogulinu od 2014. do 2015. godine.

Čini mi se vrlo značajnom objava njegovog imenovanja na današnji dan, kada se Crkva spominje Blažene Djevice Marije od Krunice i kada je Sveti Otac pozvao cijelu Crkvu na molitvu i post za mir u svijetu. Tko bi više od generalnog vikara Vojnog ordinarijata mogao željeti postizanje mira! Blažena Djevica Marija od Krunice nam govori, a i Papa nas podsjeća, da je za izgradnju i očuvanje mira, više od oružja, potrebna molitva.

To se odnosi i na nas i na vas. U svakom svećeništvu, u svakoj biskupiji postoje male ili velike prigode za sukobe. Molim vas, nikad ne započinjite rat! Svoje neizbjježne sukobe uvijek nastojte riješiti dijalogom potpomognutim molitvom. Novi biskup će tako naći najljepšu biskupiju na svijetu i neće morati gubiti vrijeme na rješavanje medusobnih nesuglasica, jer naše poslanje čeka!

Koristim ovu prigodu da zahvalim Ricardu Pavliću što je kao dijecezanski upravitelj kompetentno u zajedništvu s Apostolskom nuncijatu vodio biskupiju tijekom razdoblja sede vacante.“

Dijecezanski upravitelj tom je prilikom izrazio dobrodošlicu novom biskupu. „Braćo i sestre, naša je biskupija prije nešto manje od godinu dana ostala bez vlastitog pastira. Nakon što je donedavni gospičko-senjski biskup mons. Zdenko Križić, 8. rujna 2023. imenovan splitsko-makarskim nadbiskupom, te 28. listopada 2023. ustoličen, vjernički puk naše biskupije počeо je moliti za dar novoga pastira koji bi „svetošću Bogu ugodio, a svome narodu koristio“. Danas ovu molitvu smatramo uslišanom. Zato smo zahvalni dobrom Bogu – vječnom pastiru, Svetome Ocu papi Franji, te apostolskom nunciju mons. Giorgu Lingui na ovome daru. Novoimenovanoga biskupa Marka Medu otvorena i iskrena srca radosno očekujemo. Nakon blagopokojnog biskupa mons. Mile Bogovića, utemeljitelja Gospičko-senjske biskupije, mons. Marko Medo će biti njen treći biskup po redu, a nakon donedav-

nog biskupa Zdenka Križića, mons. Marko Medo, će biti naš drugi biskup-redovnik. Naime, iako nam dolazi iz Vojnog ordinarijata, zasigurno baštini karizmu reda franjevaca trećoredaca glagoljaša kojima je do 2015. godine pripadao, a koji još uvijek djeluju na području naše Biskupije. Naša je zadaća za biskupa Marka i dalje moliti da poput njegove dvojice prethodnika bude Bogu ugodan, a nama koristan. Dobro nam došao!“, rekao je Pavlich.

DA ZAJEDNO KROČIMO PUTEM JEDNOSTAVNOSTI, PONIZNOSTI, LJUBAVI I MIRA

Novoimenovani biskup Marko Medo posjetio je 9. listopada Biskupski ordinarijat u Gospicu gdje se susreo s članovima Zbora savjetnika. Između ostaloga, razgovarali su o detaljima organizacije biskupskog ređenja. Upoznao se i sa zaposlenicima Ordinarijata koji su mu ukratko predstavili urede i svoj rad. Na kraju posjeta, u pratinji kancelara posjetio je Svećenički dom, katedralu Navještenja Blažene Djevice Marije te sestre karmeličanke u samostanu Presvetog Srca Isusova u Žabici.

Vjernicima Gospičko-senjske biskupije porukom se obratio već 7. listopada prihvatajući imenovanje u sjedištu Vojnog ordinarijata. Zahvalivši Bogu Ocu na daru života i svećeničkoga poziva te papi Franji, na iskazanom povjerenju izabranja u zbor biskupa Katoličke Crkve obećao mu je snovsku poslušnost i odanost.

„U molitvi i evanđeoskome razlučivanju, s pogledom usmjerenim u Kristov križ i ljubav po njemu nam darovanoj, prihvatio sam biti biskupom Gospičko-senjske biskupije. Biskupije koja je područjem najveća u našoj domovini, iako je po broju među najmanjima. Sav svoj dosadašnji život nastojao sam živjeti u jednostavnosti i poniznosti, prihvatajući sve iz Božje ruke. I u tome duhu želim nastaviti svoje poslanje u povjerenoj mi biskupiji – da zajedno kročimo putem jednostavnosti, poniznosti, ljubavi i mira te da zajedno gradimo Božje kraljevstvo već ovdje na zemlji. Želim biti poput oca, brata i prijatelja svakom svećeniku, redovniku, redovnicu, kao i svakom vjerniku laiku i svima koje će providnost staviti na moj životni put. Dolazim u našu Gospičko-senjsku biskupiju širom otvorena srca, spremam uzimati se za dobrobit i spasenje duše svakoga od vas“, poručio je biskup Medo.

Suosjećanje i praštanje temelj bračnih odnosa

Obnoviteljska snaga praštanja i suosjećanja u obiteljskim dinamikama bila je tema Obiteljske škole u organizaciji Ureda za obitelj Riječke nadbiskupije. Trodnevni susret okupio je dvadesetak bračnih parova s djecom, a održan je od 11. do 13. listopada Domusu Laurana u Lovranu.

O temi je, tijekom tri predavanja, govorila teologinja i psihologinja Sandra Smoljo Dobrovoljski. Naučiti praštati temelj je sretna života, rekla je objasnivši da osobe koje ne praštaju, preuzimaju ulogu vječite žrtve i same sebi narušavaju kvalitetu života. Navela je etape koje bi u procesu praštanja trebalo proći. Jedna je od njih i žalovanje, emocionalno proživljavanja nepravde ili gubitka. „Praštanje nije isto što i pomirenje“, objasnila je, „jer za pomirenje je potrebno i kajanje, suradnja, druge strane.“ Ipak istaknula je da uz sve to ne treba zanemariti ni snagu duhovne dimenzije, Božje intervencije u kršćanskom braku, jer moguće je pronaći pozitivne primjere i u slučajevima u kojima bi psiholozi rekli da je pomirenje nemoguće.

Za bračni život ključni su i suosjećanje, razumijevanje i prihvatanje, bio je jedan od zaključaka sudionika koju su svoja iskustva iznosili u radionicama podijeljeni u dvije skupine. Uz predavačicu, drugu je radionicu vodila stalna suradnica Ureda za obitelj Zorica Janković.

U subotu 11. listopada na susretu obitelji sudjelovao je i riječki nadbiskup Mate Uzinić te predvodio misno slavlje. Ohrabrio ih je u njihovim nastojanjima da stalno rade na poboljšanju odnosa unutar obitelji te ih potaknuo da te odnose šire i

izvan obiteljskoga kruga. Objasnio je da su svi ljudi, kao i svи članovi obitelji, jednak u dostojarstvu te poželio da i odnosi u društvu sve više sliče odnosima unutar obitelji, da ljudi budu jedni drugima potpora i pomoć. „Svi smo braća i sestre u Isusu Kristu.“ Nadbiskup je dodao i važnost suosjećanja i praštanja, istaknuvši primjer Isusa na križu i razbojnika koji se pored njega obratio. „Pomirenje se može i treba dogoditi u molitvi i putem molitve“, rekao je nadbiskup te na kraju poručio da je od svega najvažnije Božju riječ slušati i po njoj živjeti.

Obiteljska škola završena je nedjeljom misom koju je predvodio predstojnik Ureda za obitelj Ivan Nikolić. D. D.

Molitva u Godini molitve

U Godini molitve Riječka nadbiskupija nudi vjernicima redovite formativno-molitvene susrete u katedrali sv. Vida. Treći od njih održan je 7. listopada pod naslovom „Kontemplativna molitva u svakodnevnom životu“, a predvodio ga je karmelićanin Vinko Mamić. Nakon formativnog predavanja, vjernici su se zadržali u praktičnom primjeru kontemplativne molitve. Na kraju su se molitvom odazvali pozivu Svetoga Oca da toga ponedjeljka mole i poste za dar mira.

Pučka molitva i pučka pobožnost bila je tema četvrtog molitveno-formativnog susreta u riječkoj katedrali održanog 21. listopada. Predavanje je održao, a kasnije predvodio molitvu, ravnatelj Metropolitanskog pastoralnog instituta Mario Gerić.

Na susrete su se odazvali vjernici koji su željeli čuti nešto više o ovom obliku molitve te u praksi naučiti kako meditirati. Za one koji nisu mogli doći ova susreta bila izravno prenesena putem YouTube kanala Riječke nadbiskupije.

Susret župnih liturgijskih čitača

U Nadbiskupskom domu u Rijeci 28. rujna održan je prvi ovogodišnji formativni susret liturgijskih čitača iz župa Riječke nadbiskupije. Susret na kojem je sudjelovalo pedesetak čitača predvodio je vikar za pastoral Mario Gerić te govorio o službi lektora s osvrtom na ono što o toj „kršteničkoj službi“ govoril pap Franjo u svojim dokumentima, osobito u dvama pismima motu proprio Spiritus Domini te Antiquum ministerium iz 2021. godine.

Prije pojave pandemije koronavirusa ovakvi su susreti, i liturgijskih čitača i izvanrednih pričestitelja bili redovna prilika za trajnu formaciju liturgijskih službenika nadbiskupije. Namjera je da se nakon ovog održanog susreta ova praksa trajne formacije čitača nastavi u redovnim terminima dvaput godišnje, a po potrebi i češće. Isto su nakon susreta izrazili i prisutni, svjedočeći koliko im u njihovoj službi pomažu ovakvi susreti koji su ujedno prilika za upoznavanje sa čitačima iz drugih župnih zajednica.

Sastanak Odsjeka za pastoral osoba s invaliditetom

Na blagdan svete Terezije Avilske, 15. listopada u Nadbiskupijskom ordinarijatu održan je sastanak Odsjeka za pastoral osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju Riječke nadbiskupije. Susret je započeo molitvom koju je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić, a sastanku je naznačio i pastoralni vikar Mario Gerić. Vijeće Odsjeka, uz povjerenike Klaru Labinac dipl. theol. i profesora Budislava Vukasa, čini šest čla-

nova među kojima su i osobe s različitim vrstama invaliditeta, stručne osobe koje rade s njima i roditelji djece s teškoćama u razvoju. Na mjesto tajnice izabrana je Daria Ljevar.

Predstavljeni su planirani susreti i događaji povezani s dva jubileja: Godinom molitve i stotom obljetnicom uspostave Riječke biskupije. Članovi vijeća radošno su podijelili primjere dobre prakse uključivanja osoba s invaliditetom, djece

s teškoćama u razvoju i njihovih obitelji u život i rad župne zajednice, a upravo je to jedna od zadaća vijeća.

Odsjek poziva sve zainteresirane osobe s invaliditetom, djecu s teškoćama u razvoju te njihove obitelji, kao i sve koji žele doprinijeti kvaliteti života osoba s invaliditetom, da se odazovu i sudjeluju u aktivnostima koje će se organizirati u nadolazećem razdoblju kako bismo zajedno bili udovi Kristova Tijela – Crkve.

OPROŠTAJ OD O. IVANA DOMINIKA ILIČIĆA

NADBISKUP UZINIĆ PRIMIO PAROHA MPC-A

VJERA, TEHNOLOGIJA I ZNANOST

HODOČAŠĆE BAKARSKOG DEKANATA U ISTRU

Dominikanska crkva sv. Jeronima u Rijeci bila je 30. rujna ispunjena mnogobrojnim vjernicima koji su došli na proslavu blagdana ovoga sveca, ali i misu zahvalnicu za sedam godina službe u Rijeci o. Ivana Dominika Iličića kojega su pastoralne potrebe dominikanske zajednice sada odvele u Zagreb. Prije propovijedi, sedam novih članova primljeno je u zajednicu mladih „Bl. Pier Giorgio Frassati“, koju je u Rijeci osnovao i vodio o. Ivan Dominik Iličić.

U propovijedi okupljenima, među kojima je bilo i puno siromaha o kojima je skribio o. Ivan s mladima iz zajednice, istaknuo je da ispunjena crkva predstavlja lijepu sliku riječke Crkve. Riječka Crkva je specifična i o njoj neki izvan Rijeke nemaju lijepu sliku. Rijeka jest ‘teška’, ali u Rijeci postoji snažna i živa Crkva koja nije većinska, ali je živa i možda je snažnija i „čišća“ nego negdje drugdje. Tu je izazov biti katolik, ali u

tom vjerskom zajedništvu u Rijeci je Krist u središtu i to je slika Crkve: jedinstvo, širina, otvorenost i to sebi i svima nama na srce stavljam, da imamo to na umu: biti Crkva koja je otvorena, poručio je propovjednik. Naveo je i primjere vjere i pouzdanja u Boga koju su svjedočili sv. Jeronim, bl. Pier Giorgio Frassati i sv. Dominik.

Na kraju mise mnogi su se riječima htjeli oprostiti od o. Ivana koji je ostavio traga u gradu na Rječini, osobito u radu s mladima, siromasima i sportašima. Dirljiv govor izrekli su mladi iz zajednice „Bl. Pier Giorgio Frassati“, a prigodnu riječ uputili su i članovi zajednice „Vjera i svjetlo“. O. Ivan Dominik zahvalio je svima koji su ga pratili u njegovoj službi u Rijeci, a uz riječ provincijala Hrvatske dominikanske provincije Tomislava Kraljevića, vjernicima se predstavio novi poglavар riječkog dominikanskog samostana Anto Bobaš.

Kirko Velinski, parohijski svećenik zadužen za pastoral vjernika u Hrvatskoj i prototjerar stavrofor Ohridske arhiepiskopije Makedonske pravoslavne Crkve, posjetio je 17. listopada riječkog nadbiskupa Matu Uzinića te uručio zahvalnicu i srebrni medaljon Riječkoj nadbiskupiji za iznimnu suradnju i potporu makedonskoj zajednici u Hrvatskoj. Suradnja Makedonske pravoslavne i Katoličke Crkve u Rijeci proteže se dvadesetak godina unatrag otkako je, tada nadbiskup, Ivan Devčić dao crkvu sv. Fabijana i Sebastijana u središtu grada na korištenje pra-

voslavnim vjernicima iz Makedonije za liturgiju.

Suradnja se nastavlja i danas novim projektima makedonske zajednice uz potporu nadbiskupa Mate koji je uzvratio prigodnim poklonima te podsjetio na stoljetni jubilej otkako je Rijeka postala naslovno sjedište biskupije, koji će biti proslavljen iduće kalendarske godine. U toj je stoljetnoj povijesti Rijeka uvijek bila grad susreta vjera, nacija i kultura, a nužnost međusobne suradnje i danas je neupitna.

D. Delonga

Riječki je nadbiskup Mate Uzinić 8. listopada u prostorijama Nadbiskupije primio goste iz Silicijske doline, članove centra „Vjera, rad i tehnologija“, znanstvenike i tehnološke stručnjake iz samog vrha razvoja umjetne inteligencije i farmakoloških znanosti.

Američki su gosti – Andy Yang, Charlotte Abrahamson, Michael Shi i Paul Taylor – došli u Rijeku u sklopu šireg posjeta Hrvatskoj, s ciljem gradnje mostova kršćanske suradnje sa stručnjacima u tehnološkom i znanstvenom sektoru. Posjet je pratila i organizirala udruga Fo-

kus (www.ufokus.hr), čiji je predstavnik Nolan Sharp i sudjelovao na sastanku s nadbiskupom.

Teme ugodna razgovora bile su posvećene važnosti moralne uporabe umjetne inteligencije u današnjem društву, s naglaskom na društvenu i političku polarizaciju kao i na odgoj i razvoj djece. Razgovaralo se i o oblicima moguće buduće suradnje. Gosti su na koncu kratko razgledali Nadbiskupski dom te su se još neko vrijeme zadržali u ugodnu druženju s nadbiskupom i generalnim vikarom Mariom Tomljanovićem.

Dvjestotinjak vjernika Bakarskog dekanata iz župa: Zlobin, Hreljin, Bakar, Škrlevo, Kukuljanovo, Cernik, Grad Grobnik i Jelenje, 26. listopada hodočastili su u Istru kako bi upoznali život i mučeničku smrt blaženog Miroslava Bulešića, mladog istarskog svećenika. S vjernicima su bili župnici: Marko Šarić, Zdenko Lendl, Domagoj Duvnjak, Dražen Volk, Tomislav Čurić i Dalibor Perićić.

U jutarnjim satima stigli su u Lanišće, gdje je blaženi Miroslav Bulešić 24. kolovoza 1947. mučenički ubijen od strane

komunističkih pristalica nakon krizme koju su htjeli zabraniti. U crkvi sv. Kancijana i Kancijanile o životu i mučeništvu Miroslava Bulešića govorio je vicepostulator Ilijan Jakovljević.

Misu u crkvi Navještenja Blažene djevice Marije u Svetvinčentu predvodio je, na radost svih, umirovljeni porečki i pulski biskup Ivan Milovan, koji je nastavio proces za proglašenje svetim Miroslava Bulešića koji je započeo još 1956. i bio brzo obustavljen.

Gordana Fumić

Sveta Gora

MOLITVA JE NAJBOLJI POKAZATELJ NAŠE VJERE

Zahvalna nedjelja za sve milosti u ovoj hodočasničkoj godini i za plodove zemlje obilježena je misom 13. listopada u svetištu BDM Karmelske na Svetoj Gori. Liturgijsko slavlje predvodio je čuvar svetoga Ivan Marković, a propovjedao rektor riječke katedrale sv. Vida, Ivan Stošić. U propovijedi je progovorio

o Godini molitve koja je u tijeku u Riječkoj nadbiskupiji i cijeloj Katoličkoj Crkvi.

Molitva je najbolji pokazatelj naše vjere, rekao je u propovijedi Stošić. „Mogli bismo reći da je molitva zanos srca. Zatim, ona je pogled bačen prema nebu kao i usklik zahvalnosti i ljubavi za kušnje i radosti.“ Propitujući dublje pitanje

kršćanske molitve, istaknuo je kako ista znači stajati pred Bogom i osluškivati što nam Bog govori. Ona je prije svega šutnja. „Molitva u temeljnog obliku ima slušanje, umiriti se i slušati što nam Bog govori. Molitva je šutnja pred Bogom i otvaranje srca Bogu, čuvanje Božje riječi u našem srcu.“

Donja Vežica SV. TEREZIJA

Vjernici su u svečanom i dostoјanstvenom raspoloženju proslavili 1. listopada blagdan svete Terezije od Djeteta Isusa u istoimenoj župi na Podvežici. Misno slavlje predvodio je Ivan Štironja, porečki i pulski biskup, u zajedništvu sa župnikom don Markom Pavlinovićem, rektorm katedrale svetoga Vida, Ivanom Stošićem, Nikicom Jurićem, župnikom župe sv. Ane sa susjedne Gornje Vežice, Antom Zovkom, župnikom iz Mrkoplja i nekadašnjim kapelanom na Podvežici, Antom Luketićem, župnikom u Otočcu, također nekadašnjim kapelantom i drugim svećenicima.

Misno slavlje započelo je blagoslovom ruža i procesijom oko župne crkve

uz pjevanu himnu župe svete Terezije od Djeteta Isusa. S blagoslovjenim ružama u rukama, utjecali su se svojoj nebeskoj zaštitnici. Biskup Štironja u nadahnutoj propovijedi je istaknuo kako ga raduje što vidi veliki broj djece i mladeži. „Draga djeco i mladeži, vi ste najljepše ruže oko oltara.“

Pred završetak misnog slavlja, biskupu su prigodni dar uručili bračni par Božena i Franjo Galović te članovi zajednice Omnia Deo. Župnik don Marko Pavlinović također je uputio svoje zahvale, prvo nebeskoj zaštitnici, župljanim, svima koji su se uključili duhovnom i materijalom pomoći oko pripreme slavlja.

Opatija

MISA ZA POČETAK NASTAVNE GODINE I ZAZIV DUHA SVETOGA

Na blagdan Blažene Djevice Marije od Krunice, 7. listopada u župnoj crkvi sv. Jakova u Opatiji slavljena je misa za početak nastavne godine i zaziv Duha Svetoga. Četiri opatijske srednje škole koje su sudjelovale na misnom slavlju sa svojim učenicima, vjeroučiteljima i profesorima su Gimnazija Eugen Kumičić, Hotelijersko-turistička škola, Obrtnička škola i Ugostiteljska škola. Također je bio prisutan ravnatelj Gimnazije Eugen Ku-

mičić Boris Barbarić i Ana Pasarić ravnateljica Obrtničke škole. Vjeroučitelj Nenad Barić bio je glavni koordinator u realizaciji ovog euharistijskog slavlja.

Crkva je bila potpuno ispunjena, nije bilo niti jednog slobodnog mjesta. Osjetila se mladost, radost i isčekivanje. Josip Pende, župni vikar iz Viškova predvodio je misu i u propovijedi mladima objasnio važnost molitve krunice.

Zdravka Čurčić

MISA ZA POČETAK ŠKOLSKE GODINE U VOLOSKOM

U župi sv. Ane Volosko 6. listopada slavljena je misa za početak školske godine. Maleni školarci iz opatijske „Male škole“, zgrade u župi Volosko u koju djeца pohađaju do trećeg razreda, njihovi roditelji i vjeroučiteljica Željka Božić okupili su se na misi na kojoj su molili za uspješnu i plodonosnu školsku godinu. Misu je predvodio generalni vikar Riječke nadbiskupije Mario Tomljanović koji je iskoristio posjet župi i okupljanje

školaraca za poticaj na molitvu i prepoznavanje duhovnih zvanja. Sve je okupljene podsjetio na Božji poziv na svetost te važnost molitve.

Djeca su izvela i prigodni recital kojega su izvježbali pod vodstvom s. Tereze Simonović, a u prikaznoj procesiji pred oltar donijeli prigodne darove. Župnik Marijan Žderić zahvalio je svima na sudjelovanju te najavio župne kateheze za prvičesnike i krizmanike.

Prsten

Piše:
Daria Ljevar

Neću pisati o braku, barem ne još. Prsten je ovdje simbol bez kojeg mi vjerojatno ne bi bilo jasno da je baš to što se dogodilo Božja volja. Kažu da su sveci tragali za njom u svakodnevnim sitnicama i baš su zato sveci. Moram priznati da sam se u ovom pitanju preispitivala dugo, ako pretpostavimo da inače u relativno kratkom vremenu shvatim što trebam konkretno činiti. Znala sam i ovdje što trebam, ali ne i kako. Jedan prsten, simbol jedinstva, vjernosti, zaštite, ljubavi, jedan prsten je odlučio da mogu i smijem. Možete zamisliti kako sam reagirala, kroz smijeh sam izgovorila 'prihvaćam'.

Zahvalna na povjerenju i ponosna što to imam priliku biti baš ja. Još uvijek ne znam kako se to radi najbolje i vjerojatno će uvijek biti s dozom nesavršenosti, ali te večeri, zahvaljujući tom prstenu, naučila sam da je Bog uvijek onaj koji prvi vjeruje svojim stvorenjima i da se u tome nema što popraviti niti se išta može pokvariti. Smatram ovo važnim za očuvanje mira u, i između ljudi.

Usvjetu gdje se mora nešto postići, nekoga dostići da bismo bili na miru, kao da je on stolac na koji se može sjesti ili kakav prah koji se rukama hvata i u teglice spremi. Iste večeri shvatila sam da je služenje dar prije svega. Slažem se da je odgovornost, obaveza pa i teškoća, ali da nije dar, bismo li uopće mogli i znali služiti.

Da nam nije darovan, bi li imalo smisla? "Pjevajte Gospodinu pjesmu zahvalnu, svirajte na citari Bogu našem!"

Si sveti i Seh duši dan

Teško je pisat od tugi, kad je čovek savva njoj aš su takovi žalosni dani.

Žalujemo za otrokon kega već ni, roditelji su šli, jedna mlaja, jena stareja prijatelica. Dušu se spusti od silnega plača, telo postane nemoćno, kilavo, slomljeno, a plač dura, pa dura nikako da ferma.

Muži su zgubili ženi, neke ženi muža. Čovek se na seh domisli. Na profesora kega s šimalo, na nečigovega otroka ki je pred više od 40 let šal va raj, a imel je samo 7 let. Mat još vaveki tuge.

Ča ki zna kako se onisti drugi čuti i koliko ga boli tuga. Trebe potpet, aš živjenje gre naprvo, vreme pasuje, ma se zavavek tuge.

Za Si sveti lepo se šetat po cimitere h večeru, kada su grobi požuljeni i oprani, krizanteme bele i žute, sakakove veličine. Jedna vela favola se rastegnula od čuda svetal, neš prave sveći gore, neš migalice.

Cimiteri kot da oživeju, a duše se abračeto šeću, šapiću i gledaju nas. Na neki mod jih čutimo, aš kada su takovi dani, povezani smo š njimi. Teško je, jako teško, ča storit? Niš, lih podurat za daje živet.

Marina Česen
članica Katedri Čakavskog sabora

In memoriam

Ivana Pajnić (1946.-2024.)

Župa Prezid se na blagdan Kraljice Svetе Krunicice oprostila od svoje dugogodišnje sakristanke, Ivanke Pajnić, koja je preminula blago u Gospodinu i okrijepljena svetim sakramentima, 4. listopada 2024.

Ivana je rođena 28.12.1946. u Prezidu gdje je provela cijeli svoj život. Svoj kršćanski hod započela je u obitelji gdje je stekla osjećaj za potrebe drugoga. Tako je s vremenom postala pomoćnica ondašnjoj sakristanki u brizi za crkvu, a potom i nenametljivo postala njezina nasljednjica.

Uz to, bila je živa riznica znanja prezidanske crkvene baštine. Svoju službu je obavljala vrlo revno, radosno i vodeći brigu da se prezidanski crkveni običaji ne zatru. Nažalost, bolest ju je sprječila u obnašanju sakristanske službe, ali joj nije klonuo duh. "Željela je biti u miru s Gospodinom i kako je voljela svećenike te je bila osoba od malo riječi, a to je kvaliteta koju bi Božja djeca trebala imati", kazao je na sprovodu župnik ALEN MARKIĆ. Sprovodu su prisustvovali župljeni Prezida i vjernici okolnih župa te bivši župnik Tomislav Ravnjak koji je služio misu zadušnicu. U svojoj homiliji je istaknuo kako mu je Ivanka bila prva suradnica i savjetnica na koju je uvijek mogao računati; pa i majka.

Jako je voljela pjesmu "Isuse moj, laku noć" za kojom je često izražavala želju da ju se otpjeva nakon pobožnosti krunice: "Tiha noć se, eto, spušta. Na počinak moram poć. Moja zadnja riječ nek` bude: Isuse moj, laku noć".

Draga naša Ivanka, hvala na svemu i "laku noć" do uskrsnog jutra!

Zahvalni župljeni Prezida

„Ave Maria, Ave Francisce“, koncert gregorijanskih korala Lilie i Trsatskih koralista

Koncert povodom svetkovine sv. Franje, a u marijanskom mjesecu listopadu u bazilici Majke Božje Trsatske koncert „Ave Maria, Ave Francisce“, u nedjelju 6. listopada održali su Ženski vokalni ansambl „Lilia“ i Trsatski koralisti. Koncert je bio obilježen marijanskim i franjevačkim gregorijanskim koralima, a orguljaške improvizacije između sklad-

bi izveo je svećenik Krčke biskupije, vlč. Josip Vidas.

Koncert je imao humanitarnu notu i namjera je bila nakon koncerta prikupljati dobrovoljan prilog za Prihvatilište za beskućnike „Ruže sv. Franje“. Međutim, u Prihvatilištu su, u duhu franjevaštva, odlučili taj novac prenamijeniti i kako je prije početka koncerta rekl

mina Franjevačkog svjetovnog reda – Mjesnog bratstva Trsata, osnivača Prihvatilišta, Dunja Osojnak Marinović, „novac koji se prikupi neka ode onima koji su sada u punoj većoj potrebi - za žrtve katastrofalnih poplava u BiH“. Marinović je Koncert su oba ansambla zaključila koralom Salve Regina, marijanskim napjevom franjevačke tradicije.

Otvorena vrata hospicija potvrdila ga kao mjesto molitve i ljubavi

Riječki Hospicij „Marija K. Kozulić“ 12. listopada otvorio je svoja vrata za posjetitelje i sve koji su htjeli vidjeti kakve uvjete ova ustanova za palijativnu skrb pruža osobama u posljednjem stadiju bolesti. Dan otvorenih vrata održan je u povodu Svjetskog dana hospicija i palijativne skrbi koji se svake godine obilježava druge subote u listopadu. S obzirom na to da je ove godine to bio 12. u mjesecu, kada se u hospiciju redovito služi misa za sve preminule, misu je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić te se zadržao u posjetu korisnicima. Kao i svake subote, u kapeli hospicija organizirano je i cijelodnevno klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu od 8 do 20 sati.

Dan otvorenih vrata tako je protekao u molitvenom ozračju uz mogućnost posjeta i razgovora s osobljem pri čemu su se posjetitelji mogli uvjeriti da je hospicij mjesto neizmjerne brige i ljubavi. Posjetitelje su u poslijepodnevnim satima spremno dočekivale medicinske sestre i osoblje, a na raspolaganju je bila i ravnateljica s. Leopolda Ivković. Hospicij, koji je otvoren je prije 11 godina, do sada je primio više od 3000 pacijenata. To su korisnici u posljednjem stadiju njihove neizlječive bolesti, kojima je aktivno liječenje završeno i za koje su liječničke prognoze trajanja života do tri mjeseca. Palijativna odnosno hospicijska skrb obuhvaća pružanje zdravstvene, psihosocijalne i duhovne skrbi oboljelome i članovima njegove obitelji. Za korisnike usluga je besplatna jer, osim Riječke nadbiskupije i Caritasa, rad hospicija većim dijelom financira HZZO, a pomažu i Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka te donatori.

S. Leopolda kao poruku dana citirala je sv. Majku Tereziju: „Usamljenost i osjećaj da nisi voljen najveće je siromaštvo.“ Sjetimo se toga pa naše bližnje obogatimo posjetom i malom gestom ljubavi“, poručila je ravnateljica.

Nadbiskup Uzinić na misi je potaknuo okupljene da brinu za sve ljude u potrebi, ne samo za svoju obitelj. Istaknuo je kako Isus primjerom baš svoju obitelj uči kako širiti te granice. „Neka nam on bude nadahnuće, da shvatimo kako su svi jednaki u dostojarstvu, da ne budemo okrenuti samo malom krugu najuže obitelji nego da širimo svoje srce.“ Dodao je i kako se čovjek u potrebi ne treba ustručavati tražiti pomoći. „Vjerujem da nas ovaj dan otvorenih vrata može potaknuti da budemo spremni pomoći drugima, ali i da u potrebi znamo pokucati na vrata drugih.“

Proslava 25. godišnjice djelovanja

Udruga svetog Vinka Paulskog iz Rijeke u subotu 19. listopada proslavila je 25 godina plodnog djelovanja i pomaganja siromašnima. Proslava je počela zahvalnom misom u kapelici sv. Josipa koju je predslavio duhovnik Udruge don Anto Guberac. Na početku mise pohvalio je nazočne članove za sva dobra djela učinjena siromasima u proteklih 25 godina rada i ohrabrio ih da i dalje nastave činiti djela milosrđa mnogima u potrebi.

Na kraju mise, član udruge Miroslav Radić pročitao je svoju poticajnu istinitu priču kako je pronašao izgubljenu putovnicu i dokumente mladića iz Makedonije te ga pronašao i dao mu izgubljene stvari.

Proslava je nastavljena zajedničkom večerom uz tombolu, pjesmu, druženje i radosna sjećanja na mnoge akcije i doživljaje tijekom proteklih 25 godina pomaganja i služenja našim dragim siromasima. Tijekom večeri predsjednica Udruge Snježana Mrkonja podijelila je zahvalnice članicama koje su od početka aktivne u Udrudi.

Miroslav Radić

Milijun djece moli krunicu

Djeca i mladi iz različitih područja Riječke nadbiskupije u svojim su se osnovnim i srednjim školama zajedno sa školskim vjeroučiteljima priključili Međunarodnoj molitvenoj inicijativi „Milijun djece moli krunicu“ koja se svake godine održava 18. listopada s nakanom molitvenog povezivanja djece i mladih i stjecanja dubljeg molitvenog iskustva.

Učenici su toga dana na vjeroučiteljnom satu, u župnoj dvorani, na školskom dvorištu, a neki i u svojim župnim crkvama sa svojim župnicima katehetama molili zajedno sv. krunicu s nakanom da u svijetu vlada mir, jedinstvo i međusobno poštovanje. Središnji molitveni dio u nekim je školama bio popraćen i kreativnim marijanskim radionicama u kojima su učenici izradivali krunice od različitih materijala i razgovarali na temu marijanske pobožnosti. Učenici su potom iznosili svoje dojmove i iskustva o važnosti molitve u svakodnevnom životu.

Misijska nedjelja

Lijep broj mladih i onih starijih okupio se na Misijsku nedjelju, 20. listopada, u župnoj crkvi Uznesenja BDM u Rijeci na liturgijskom slavlju kojega je u povodu Svjetskog dana misija predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić. Sudjelovao je župnik Sanjin Francetić, a na misi je sudjelovala povjerenica za misije Riječke nadbiskupije i predstojnica Katehetskog ureda, Ksenija Rukavina Kovacević. Prije mise, pravopričešnici Župe izveli su prigodan igrokaz posvećen misijama i načinima kako nam Isus dolazi u život. Uz krizmanike, djeca su sa svojim vjeroučiteljicama uredila i prostor ispred oltara te sudjelovala u misi u prinosu darova i čitajući čitanja i molitve vjernika.

„Svjetski dan misija želi nas podsjetiti na obvezu i poslanje koje kao Crkva imamo – Isusovo evanđelje propovijedati svima“, rekao je na početku propovijedi nadbiskup dodavši da uz ovaj dan posebno razmišljamo o onima koji to čine daleko, ali ta obveza navješćivati Isusa Krista nije obveza samo misionara, nego i nas ovdje.

Rijeka je sekularizirani grad i naše misije su u ovom gradu, u našim školama, pa čak i unutar naših obitelji.

Godišnjica rada Centra Sv. Vid

Caritasov „Razvojni integracijski centar Sv. Vid“ za pomoć ranjivim skupinama ukrajinskih izbjeglica u Rijeci 25. listopada proslavio je prvu godišnjicu djelovanja. „Caritas Riječke nadbiskupije bio je prvi koji nam je pružio pomoć u ovom dijelu Hrvatske kada je započeo rat u Ukrajini“, podsjetila je koordinatorica centra Tais Prymak, i sama iz Ukrajine. Zahvale je uputila i Gradu Rijeci koji pruža neophodnu finansijsku pomoć te svima koji su svojim djelovanjem podrška Centru.

Obilježavajući prvu obljetnicu, na svečanosti su sudjelovali nadbiskup Mate Uzinić, gradonačelnik Mirko Filipović te ravnateljica nadbiskupijskog Caritasa Marijana Medanić, a ukrajinski je veleposlanik Vasylj Kyrylyč uputio pismo podrške.

„Istaknuo bih sreću koju vidim među onima koji se okupljaju u ovim prostorijama. To nije lako dok znate da vam je domovina, nažlost, i dalje u ratu koji se, kako se čini, pretvara u jedan svjetski sukob. Ali ako je korisno da ipak možete pronaći trenutke radosti i drago mi je da ovo može biti takvo mjesto za vas i vašu djecu. Na nama je da i dalje činimo sve da to tako ostane, s nadom da će rat što prije završiti i da ćete se moći vratiti vašim domovima“, rekao je nadbiskup Uzinić pozdravljajući okupljene korisnike i suradnike Centra.

Gradonačelnik Filipović pri-družio se željama za što skorijim mirom podsjetivši na to kako su i Hrvati ne tako davno proživljivali sličnu sudbinu pa stoga imaju još više razumijevanja. „Rijeka je zato i sada otvorila svoje srce, svoje vrtiće, domove, škole da pomogne izbjeglicama. Drago mi je da su u ovom centru pronašli mjesto susreta i dijaloga. U svom tom zlu vidimo da ima i mjesta za dobro, koje na kraju uvijek prevlada.“

Ravnateljica Caritasa zahvalila je Gradu na financiranju bez kojega se ne bi mogli provoditi svi programi istakнуvši kako i na taj način centar pokazuje primjer zajedništva i iz dana u dan raste. Posebno je zahvalila s. Šarbeli Miočić koja je bila začetnica i pokretačica ovog projekta i od samog početka rata radi s izbjeglicama iz Ukrajine. Prva pomoć pružena im je smještajem po župnim kućama, gdje je privremeni dom našlo više od 70 ljudi. Nakon toga nastavljeno je kontinuirano pružanje pomoći u hrani i odjeći, bonovima za trgovine, školskom priboru i dr. U suradnji s lokalnim institucijama dalje se radilo na integraciji u društvo: od pronalaska vrtića, škole, izvannastavnih aktivnosti za djecu, edukacija za zapošljavanje te svakako najvažnije – učenja hrvatskog jezika. „Razvojni integracijski centar Sv. Vid“ postao je tako mjesto u kojem se kontinuirano održavaju sve te aktivnosti.

Projekt je prije godinu dana otvoren u prostorijama Riječke nadbiskupije u zgradici pored katedrale sv. Vida. Zamišljen kao mjesto okupljanja ukrajinskih izbjeglica, uglavnom žena, ponudio im je prostor za održavanje tečaja hrvatskog jezika te čuvanja djece koja još nisu pronašla mjesto u vrtićima. S vremenom je ponuda rasla dodajući i druge korisne tečajeve, glazbene i likovne radionice, psihosocijalne terapije i kulturne sadržaje. Tako je i ovom prilikom, kao i na otvorenju, pjevalo ukrajinski zbor „Chervona Kalyna“, a nakon čestitki gostiju i kulturno-umjetničkog programa zajedništvo okupljenih nastavilo se uz kušanje tradicionalnih ukrajinskih jela.